

πολιτιστική αναζήτηση

ΤΕΥΧΟΣ 93 ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ 2020

ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΑΤΕ-ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΤΑΞΙΔΕΥΟΝΤΑΣ
Καρδαμύλη
και Πάτρικ Λη
Φέρμορ

ΣΕΛ.4

ΚΕΙΜΕΝΑ
Για τον Ερεχθέα

ΣΕΛ. 8

ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ
Συζητώντας με τον αρχιτέκτονα
Νίκο Καζέρο για την πόλη

ΣΕΛ.11

- 3 EDITORIAL**
«Υπό νέα Διοίκηση»
- 4 ΤΑΞΙΔΕΥΟΝΤΑΣ**
Καρδαμύλη και Πάτρικ Λη Φέρμορ
- 8 ΚΕΙΜΕΝΑ**
Για τον Ερεχθέα
- 10 ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ**
Αναγνώσεις της ελληνικής πόλης
- 11** ▶ Συζητώντας με τον αρχιτέκτονα Νίκο Καζέρο για την πόλη
- 14** ▶ Οι χρόνοι της πόλης
- 16 ΠΟΙΗΣΗ**
- 18 ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ**
Γιατί «τα κάνουμε θάλασσα»;
- 20 ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ**
Δημήτρη Σωτάκη
«Ο Μεγάλος Υπηρέτης»
- 22 ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ**
Όσα δεν έσβησε ο Χρόνος
- 26 ΠΟΚΕΑΤΕΠ**
- 26** ▶ Μήνυμα του απερχόμενου Διοικητικού Συμβουλίου
- 28** ▶ Εκλογική ανακοίνωση προς τα μέλη του ΠΟΚΕΑΤΕΠ
- 30 ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ**
Αποχαιρετιστήρια ομιλία της Προέδρου Μάρας Χαντζάκου

- ▶ Πατώντας το νούμερο της κάθε σελίδας δεξιά και αριστερά στις άκρες των σελίδων, ξεφυλίζετε το περιοδικό.
- ▶ Πατώντας τον αριθμό των σελίδων στα περιεχόμενα μπορείτε να μεταφερθείτε κατευθείαν στο θέμα.
- ▶ Όπου ο κέρσορας γίνεται βρισκεστε σε ενεργό link.

ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΑΤΕ-ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ

Γιάννης Καζάκος
e-mail: ykazakos@gmail.com
Κάνιγγος 23, Τ.Κ. 106 77, Αθήνα

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

Γιάννης Καζάκος
Τζένη Λιαρομάτη
Πάρης Παρασκευόπουλος
Μάρα Χαντζάκου

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΤΗΚΑΝ

Μαρία Βερβέρη-Κράουζε
Γιάννης Δρακάκης
Λευτέρης Καβαλιέρος
Γιάννης Καζάκος
Νίκος Καζέρος
Νατάσα Κακαρούνα
Ανθή Κοσμά
Δανάη Μυλωνάκη
Βασιλική-Βίκυ Παναγιωτοπούλου
Νίκος Σαραντάκος
Μάρα Χαντζάκου

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Μαρία Πετροπούλου

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ

Γιάννης Δρακάκης

IMAGE BANK

www.shutterstock.com

▶ Επιτρέπεται η αναδημοσίευση άρθρων ή άλλων κειμένων με απλή αναφορά στην πηγή (συγγραφέα και Πολιτιστική Αναζήτηση).

▶ Δημοσιεύσεις, πληροφορίες και αλληλογραφία στην «ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ», Κάνιγγος 23, Τ.Κ. 106 77, Αθήνα.

▶ Οι απόψεις των συνεργατών δεν εκφράζουν κατ' ανάγκη και την άποψη του περιοδικού.

▶ Παρακαλούμε τα κείμενα που αποστέλλονται στο περιοδικό να είναι σε ηλεκτρονική μορφή (Word) και να μην υπερβαίνουν τις 600 λέξεις. Τυχόν φωτογραφίες σε αρχεία jpg, σε υψηλή ανάλυση 300 dpi, να αποστέλλονται σε ξεχωριστό αρχείο και όχι εικόνες ενσωματωμένες σε κείμενο.

▶ Το περιοδικό διανέμεται στα μέλη του ΠΟΚΕΑΤΕΠ δωρεάν.

ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Ιδιώτες: 24 Ευρώ
Νομικά Πρόσωπα: 24 ευρώ
Φοιτητές και μαθητές: 6 ευρώ

«Υπό νέα Διοίκηση»

Μια ακόμα θητεία Διοικητικού Συμβουλίου έφτασε στο τέλος της. Από τον ερχόμενο Οκτώβριο το ΠΟΚΕΑΤΕΠ θα τελεί «υπό νέα Διοίκηση».

ΓΡΑΦΕΙ Ο ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΖΑΚΟΣ
ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΤΟΥ ΠΟΚΕΑΤΕΠ

Η επί 12ετία Πρόεδρος μας, η Μάρα Χαντζάκου, δεν θα είναι ξανά υποψήφια στις εκλογές που θα διεξαχθούν, ηλεκτρονικά και πάλι, στις 20-22 Σεπτεμβρίου. Μετά από μία μακρόχρονη παρουσία στα διοικητικά όργανα του συλλόγου (ως απλό μέλος, Γενική Γραμματέας και Πρόεδρος), κατά την οποία συνέβαλε αποφασιστικά στην προώθηση των σκοπών του και την αλματώδη άνοδο του επιπέδου των προσφερόμενων υπηρεσιών και των πολιτιστικών δράσεων και εκδηλώσεων για τους συναδέλφους, αποχωρεί για προσωπικούς λόγους από την «πρώτη γραμμή» αλλά όχι και από την ενεργό δράση.

Ιδιαίτερα θα πρέπει να της πιστωθεί η ψυχραιμία, η αποφασιστικότητα και το κουράγιο με τα οποία συνέβαλε, μαζί με όλα τα μέλη του ΔΣ της δύσκολης περιόδου από το 2012 ως το 2014, στο ξεπέρασμα της πρωτοφανούς κρίσης που αντιμετώπισε ο σύλλογος με την εξαφάνιση της Αγροτικής Τράπεζας.

Ως συνοδοιπόρος της όλα αυτά τα χρόνια, θέλω και από τη θέση αυτή να την ευχαριστήσω για την άψογη συνεργασία μας και για τη φιλία με την οποία με τίμησε και ελπίζω να εξακολουθήσει να με τιμά και στο μέλλον. Ήταν για μένα μια γνωριμία από αυτές που εγγράφονται στα θετικά της ζωής μας. Χωρίς ιδιοτέλεια, χωρίς πίσω σκέψεις, χωρίς πιασμοματά. Με ανοικτό μυαλό και ανοικτή καρδιά. Της εύχομαι, εκφράζοντας ελπίζω και την συντριπτική πλειονότητα των

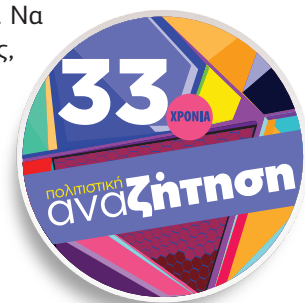
μελών, καλή επιτυχία σε ό,τι κι αν ασχοληθεί στη συνέχεια.

Όμως, η ζωή και ο σύλλογος συνεχίζονται και όλοι πρέπει να κοιτάζουμε μπροστά. Το Διοικητικό Συμβούλιο που θα προκύψει από τις αρχαιρεσίες θα είναι σε σημαντικό βαθμό ανανεωμένο. Ανανεωμένες θα είναι και πολλές από τις θέσεις ευθύνης του Προεδρείου. Η ανανέωση είναι προϋπόθεση για τη μακροζωία των συλλογικών μορφών δράσης και το ΠΟΚΕΑΤΕΠ, πρωτοπόρο άλλωστε στην και-

νοτομία, δεν θα μπορούσε να αποτελέσει εξαίρεση.

Με «νέο αίμα», ανανεωμένο ενθουσιασμό και συλλογική δουλειά παλαιότεροι και νεώτεροι συνάδελφοι θα πρέπει να ενώσουν τις δυνάμεις τους και να στοχεύσουν ακόμα ψηλότερα. Για περισσότερες εκδηλώσεις και δράσεις, για υψηλότερο πολιτιστικό επίπεδο, για μεγαλύτερη συμμετοχή συναδέλφων (ιδιαίτερα της επαρχίας), για περισσότερες καινοτομίες.

Για να γίνουν όλα αυτά χρειάζεται να συμμετάσχουμε όλοι στις εκλογές. Να βοηθήσουμε με την ψήφο μας, όπως βοηθάμε με την εισφορά μας, να πάει μπροστά το Πολιτιστικό μας Κέντρο. Για μια «νέα ημέρα» όπως υπαινίσσεται και το εξώφυλλο μας. Για να γιορτάσουμε όλοι μαζί τα 40ντάχρονα το 2027 Καλή ψήφο! ●

2

ΓΡΑΦΕΙ Η ΜΑΡΑ ΧΑΝΤΖΑΚΟΥ
ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΔΣ

Καρδαμύλη και Πάτρικ Λη Φέρμορ

Στον εκδρομικό σχεδιασμό του ΠΟΚΕΑΤΕΠ για την άνοιξη του 2020, είχε προγραμματιστεί τριήμερο στην περιοχή της Μεσσηνιακής Μάνης, και συγκεκριμένα της Καρδαμύλης, με την ευκαιρία και του ανοίγματος στο κοινό της κατοικίας του ταξιδιωτικού συγγραφέα, περιηγητή, ποιητή και φιλέλληνα Πάτρικ Λη Φέρμορ, που τόσα είχαν γραφτεί στον Τύπο γι αυτήν.

Η ΚΑΡΔΑΜΥΛΗ ΦΕΡΝΕΙ ΣΤΟ ΝΟΥ ΠΑΛΙΑ ΕΛΑΙΟΓΡΑΦΙΑ

τρεις ζωές. Μία για τη θάλασσα, μία για τα βουνά της και μία για τους ανθρώπους της». Με το που πατάς το πόδι σου στην περιοχή αντιλαμβάνεσαι απευθείας ότι βρίσκεσαι σε έναν από τους ωραιότερους τόπους της χώρας. Η Μάνη, καμωμένη από πέτρα και φως, βράχο και θάλασσα βρίσκεται ριζωμένη στη σκιά του μυστηριακού Ταΰγετου, πλάι στις ακτές της Μεσσηνίας. Αγέρωχη, κατάφυτη, με εντυπωσιακά φαράγγια κι απίθανες ακρογιαλιές, δεν μπορείς παρά να τη λατρεύεις. Την πρωτεύουσα της μεσσηνιακής Μάνης είναι αδύνατο να τη δεις αναπόσπαστα απ' την ευρύτερη περιοχή. Λουσμένη με το πληθωρικό μεσσηνιακό φως να χρωματίζει μια την ελιά, μια την πέτρα και μια τη θάλασσα, η Καρδαμύλη φέρνει στο νου παλιά ελαιογραφία. Γνωστή απ' τα ομηρικά χρόνια, όπου αναφέρεται ως «Σκαρδαμούλα», ήταν μία από τις επτά πόλεις που πρόσφερε ο Αγαμέμνονας στον Αχιλλέα προκειμένου να επιστρέψει στη μάχη για την πολιορκία της Τροίας. Λένε ότι εξέλιξε το όνομά της από τα πολλά κάρδαμα που υπήρχαν στην περιοχή.

Σύμφωνα με την παράδοση υπάρχει ένα σημείο προς το μονοπάτι της Αγίας Σοφίας, όπου οι ντόπιοι πιστεύουν ότι βρισκόταν ο τάφος του Κάστορα και του Πολυδεύκη (των Διόσκουρων).

Λίγο πιο μακριά από τη θάλασσα βρίσκεται η παλιά πόλη, το κάστρο, κτίσμα του 12ου αιώνα, και η ιστορική εκκλησία του Αγ. Σπυρίδωνα (16ου αι.), με εμφανείς τις λατινογενείς επιρροές.

Οι ρυθμοί στην Καρδαμύλη είναι μαλακοί, αργοί γιατί παρόλο που κατακλύζεται

την τελευταία εικοσαετία από πολλούς ξένους τουρίστες, ιδιαίτερα Άγγλους, το κοινό της θεωρείται «ψαγμένο». Ένας... artistic χαρακτήρας επικρατεί, με πολλές γκαλερί και άλλες καλλιτεχνικές γωνιές. Και, φυσικά, μιας και για Μάνη μιλάμε, τις εντυπώσεις κλέβουν οι πέτρινες κατοικίες, που αποτελούν το μεγάλο ατού της ρυμοτομίας της. Η εξέχουσα, για πολλούς λόγους, κατοικία είναι εκείνη του Πάτρικ Λη Φέρμορ (Patrick Leigh Fermor) και της συντρόφου του Τζόαν.

ΠΑΤΡΙΚ ΛΗ ΦΕΡΜΟΡ

Ο Πάτρικ Λη Φέρμορ (Patrick Leigh Fermor) γεννήθηκε στο Λονδίνο το 1915, φοίτησε σε πολλά σχολεία λόγω του απειθάρχητου χαρακτήρα του, αλλά απόκτησε σπουδαίες γνώσεις αρχαίων ελληνικών, ιστορίας και λογοτεχνίας, ενώ από νωρίς άρχισε να γράφει και να σχεδιάζει.

Το 1933 παίρνει την ανατρεπτική απόφαση, εγκαταλείπει την Αγγλία και σεργιανίζει στην Ευρώπη, σαν φτωχός περιηγητής φιλόσοφος, κατά τη διατύπωσή του «ένας περιπλανώμενος καλόγερος, ένας μοναχικός ιππότης». Διασχίζει πεζός όλη την Ευρώπη και φτάνει στην Κωνσταντινούπολη, την Πρωτοχρονιά του 1935. Από εκεί, με-

Λόγω της καραντίνας που μας προέκυψε, η εκδρομή αναβλήθηκε για ευθετότερο χρόνο και παρόλο που τέλη Ιουνίου ξεκίνησαν οι ξεναγήσεις θεωρήσαμε παρακινδυνευμένο να προτείνουμε μια εκδρομή που απαιτούσε πούλμαν, επίσκεψη σε μαζικούς χώρους όπως ξενοδοχεία, εστιατόρια κ.λπ. Αλλά, επειδή το ...απωθημένο παρέμενε, ξεκινήσαμε μια μικρή παρέα 3 ατόμων να επισκεφτούμε την περιοχή που φιλοδοξούσαμε να εξερευνήσουμε με άλλους πολλούς αγαπητούς συναδέλφους και φίλους.

Επιτρέψτε μου, λοιπόν, εμπνευσμένη από αυτή την ξεχωριστή εμπειρία, να σας παρουσιάσω το μικρό οδοιπορικό μου στο μικρό αυτό μέρος της πατρίδας μας και να σας προτρέψω να το εντάξετε στα μελλοντικά σας εκδρομικά σχέδια.

ΜΕΣΣΗΝΙΑΚΗ ΜΑΝΗ ΚΑΙ ΚΑΡΔΑΜΥΛΗ

Λένε ότι «Περαστικός βλέπεις τη Μάνη σε τρεις μέρες, περπατητής σε τρεις μήνες και για να δεις τη ψυχή της θέλεις

τά από μια περιπλάνηση στο Άγιο όρος, φτάνει στην Αθήνα και μετά στον Πόρο όπου μένει για τέσσερα χρόνια εργαζόμενος ως βοηθός αρχισυντάκτη σε ένα βρετανικό έντυπο.

Το 1939, που η Αγγλία κήρυξε τον πόλεμο στη Γερμανία, γυρίζει στην πατρίδα του, εντάσσεται ως αξιωματικός στον στρατό και επιστρέφει με την ιδιότητα του συνδέσμου με τις συμμαχικές δυνάμεις το 1941 στο Ηράκλειο, ενώ μετά τη μάχη της Κρήτης αναχωρεί για τη Μέση Ανατολή. Επιστρέφει ξανά στην Κρήτη το 1943 με σκοπό τον συντονισμό των αντιστασιακών οργανώσεων. Κυκλοφορεί με Κρητική ενδυμασία και το 1944 επιτυγχάνει την απαγωγή του Γερμανού διοικητή στρατηγού Κράιπε, για την οποία και παρασημοφορείται. Μετά τον πόλεμο εργάζεται ως υποδιευθυντής αγγλικών σπουδών για δέκα χρόνια στο μετέπειτα British Council της Αθήνας, ενώ ταυτόχρονα δίνει διαλέξεις σε όλη την Ελλάδα.

Συγκεντρώνοντας υλικό για τα βιβλία του εξερευνά τη Β. Ελλάδα, Θεσσαλία, Φωκίδα και επισκέπτεται όλη την Πελοπόννησο. Τα Χριστούγεννα του 1944, στο Κάιρο, γνωρίζει την επαγγελματία φωτογράφο Τζόαν Ρέινερ, που θα γίνει για πολλά χρόνια σύντροφός του και τελικά σύζυγός του. Κάνει μυθικές γνωριμίες και παρέες με καλλιτέχνες και ανθρώπους του πνεύματος.

Στο Παρίσι γνωρίζει τον Χατζηκυριάκο-Γκίκα, τον Κριστιάν Ζερβός, τον Τεριάντ, τον Ζωρζ Μπρακ (ζωγράφος, θεμελιωτής του κινήματος του κυβισμού), τον Ρενέ Σάρ (ποιητή), τον Λε Κορμπυζιέ (αρχιτέκτονα) και πολλούς άλλους. Στις αρχές της δεκαετίας του 40 συνδέεται με τους Γιώργο Κατσιμπαλη, Χένρυ Μίλλερ, Άγγελο Σικελιανό, Γιώργο Σεφέρη, Λώρενς Ντάρρελ. Αργότερα, με τους Κωνσταντίνο Τσάτσο, τον Άγγλο πρεσβευτή στην Αθήνα Σερ Κλίφορντ Νόρτον, τον ζωγράφο Περικλή Βυζάντιο, τον Τζον Κράξτον (Άγγλο ζωγράφο, αρ-

Όταν το 2011 γίνεται φανερό ότι οι δυνάμεις του τον εγκαταλείπουν, μεταφέρεται από την κατοικία του της Καρδαμύλης στο σπίτι του στο χωριό Dumbleton, όπου την επομένη ημέρα πεθαίνει σε ηλικία 96 ετών.

Έχει γράψει πάρα πολλά ταξιδιωτικά βιβλία με τις περιηγήσεις του όπως: «Οδοιπορικό στη Ρούμελη», «Οδοιπορικό στη Μάνη», «Ατέλειωτος δρόμος», «Η πορεία προς την Κωνσταντινούπολη», αλλά και άλλα εμπνευσμένα από τις εμπειρίες του από τον πόλεμο, τη ζωή και τις συναναστροφές του, ποιήματα κ.λπ. Έχει κάνει επίσης πολλές μεταφράσεις, βιβλιοκρισίες και δημοσιεύσεις σε συλλογικούς τόμους, εφημερίδες και περιοδικά.

Η ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΦΕΡΜΟΡ ΣΤΗΝ ΚΑΡΔΑΜΥΛΗ

Το 1964, ήδη αναγνωρισμένος συγγραφέας, ο Πάτρικ Λη Φέρμορ αγοράζει ένα κτήμα 9 στρεμμάτων στην Καρδαμύλη και μαζί με την Τζόαν ξεκινούν να σχεδιάζουν το σπίτι που έμελε να φιλοξενήσει όλους τους εξαιρετικούς φίλους τους. Για μεγάλο διάστημα όσο το έκτιζαν έμεναν με τη γυναίκα του δίπλα στο γιαπί, σε μια σκηνή. Τότε ανοίχτηκε και «το βαλιτσάκι» με τις ψηφίδες από τα ταξίδια που ο Φέρμορ είχε κάνει, η παλέτα ενός ταξιδευτή, που στόλισε όλες τις λεπτομέρειες του εσωτερικού και εξωτερικού της κατοικίας. Ο μοντερνιστής αρχιτέκτονας της οικίας ήταν ο φίλος τους Νίκος Χατζημικαήλ, αλλά τόσο πολύ ο Φέρμορ ασχολείτο με το χτίσιμο και το επέβλεπε πέτρα προς πέτρα, που σύντομα έφτασαν όλοι να ισχυρίζονται ότι το σπίτι το έκτισε μόνος του με τη Τζόαν.

Το 1996, μετά από πρόταση του φίλου τους Τζαννή Τζαννετάκη, αποφασίζουν να κληροδοτήσουν το σπίτι τους στο Μουσείο Μπενάκη, διατηρώντας την κυριότητα για όσο βρίσκονται στη ζωή. Σύμφωνα με την εκφρασμένη επιθυμία τους και βάσει του Συμβολαίου Δωρεάς το σπίτι επιθυμούν να χρησιμοποιείται

**ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΤΟΥ
ΦΙΛΟΙ ΗΣΑΝ ΟΙ
ΣΥΜΜΑΧΗΤΕΣ
ΤΟΥ ΣΤΗΝ
ΚΡΗΤΙΚΗ
ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ, ΜΕ
ΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ
ΔΙΑΤΗΡΗΣΕ
ΣΤΑΘΕΡΟΥΣ
ΔΕΣΜΟΥΣ ΣΕ ΟΛΗ
ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ**

γότερα μέλος της Βασιλικής Ακαδημίας του Λονδίνου).

Με ορμητήριο το σπίτι του φίλου του Ευάγγελου Αβέρωφ εξερευνά τα βουνά της Ηπείρου. Το 2004 του απονέμεται από τη Βασίλισσα Ελισάβετ ο τίτλος του ιππότη και το 2007, μετά από ένα ταξίδι του στη Δ.Μακεδονία και Αλβανία, η Ελλάδα τον τιμά με το Μεγάλο Φοίνικα.

Σε βραχονήσι του Αιγαίου, μάζα από αλάτι
Λιόλαδο και χουστερίτσες, το μαυτιχόδεντρο χερτό
Κάτω απ' του ήλιου την περπατησιά χύνει αργό ένα
δάκρυ.

Ζουλιέται στο μάχχανο η ελιά. Ένα χρυσόδοστο
Λαμποκοπά 6τη 6κοτεινάδα και πάνωθ' του
αποσταμένο κούτελο,
αυλακτώ 6α τίχρης από δακτύλων φρούχχιμα.
Όπου η λαδιά κολλάει: δάχτυλα-απολιθώματα
Στρίβουν τσιχάρο: ζουμί αναβρύζει από ατραχάλους
6ε πατητήρια και λαχήνια.
Κι ο μούστος βαριαναθαίνει και χτυπά 6ε υπόχειες
αναδίνοντας κρυψώνες
Τόση ανέλπιστα αχνοβολία
Όσο και της καρδιάς το ξαφνικό 6παρτάριμα
Που ωριμάζει 6τις καμάρες του κρανίου
Μέσα 6ε φίκουλα λεφτού, τ άχουρο ποίημα”.

(Απόσπασμα από το λυρικό ποίημα του Πάτρικ Λη Φέρμορ «Ελληνικό Αρχιπέλαγος». Μετάφραση Μαίρη Νικ. Βοσταντζή. Λεύκωμα έκδοσης Μουσείου Μπενάκη «PATRICK LEIGH FERMOR «Και το ταξίδι συνεχίζεται»)

για τη φιλοξενία συγγραφέων, ερευνητών και καλλιτεχνών, οι οποίοι αναζητούν έναν ήσυχο και φιλόξενο χώρο για να εργαστούν. Η κατοικία των Φέρμορ μετά την παραχώρησή της στο Μουσείο, ανακαινίστηκε χάρη σε μεγάλη δωρεά του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος, που κάλυψε εξολοκλήρου το σύνολο των δαπανών για την επισκευή και τον εξοπλισμό της. Φτάνοντας στην Καρδαμύλη και αναζητώντας την κατοικία, νοιώθεις ότι δεν αποτελεί και το πρώτο μέλημα των υπευθύνων για .. να την βρεις. Μια πολύ αχνή και διακριτική ταμπέλα στον κεντρικό δρόμο σε οδηγεί σε κατηφορικό μονοπάτι, όπου εκεί την αναζητάς ανάμεσα στη φύση και τις λιγοστές βίλες, χωρίς άλλες σημάνσεις.

Η υποδοχή στην είσοδο είναι λίγο «μπλαζέ». Πιθανόν γι αυτό να ευθύνεται το προσωπικό της εταιρίας των πολυτελών ξενοδοχείων Aria Hotels, στην οποία έχει παραχωρηθεί το δικαίωμα ενοικίασης του ακινήτου για τους τρεις καλοκαιρινούς μήνες του χρόνου. Είναι λογικό, λοιπόν, να θέλουν να διασφαλίζεται η ησυχία των αναβαθμισμένων ενοίκων

από τα γκρουπ θορυβωδών επισκεπτών! Γι αυτό άλλωστε, κατά αυτούς τους μήνες, επισκέψεις πραγματοποιούνται μόνο κάθε Δευτέρα στις 11:00, και μέχρι τον αριθμό των 15 ατόμων. Και η τιμή των 10 ευρώ του εισιτηρίου μου φάνηκε λίγο τοιμηπημένη, αν λάβει κανείς υπόψη του ότι στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Αθήνας τους καλοκαιρινούς μήνες είναι 12 ευρώ, ενώ τον χειμώνα 6.

Παρόλο που, δυστυχώς, δεν μπορείς να επισκεφτείς το εσωτερικό κανενός χώρου, παρά μόνο ένα μεγάλο σαλόνι και τις εξωτερικές βεράντες, η αύρα της καλαισθησίας είναι διάχυτη. Μια κατοικία χωρίς διάθεση επίδειξης, υπέρκομπη, απόλυτα ενσωματωμένη στον φυσικό περιβάλλοντα χώρο, που την κοσμούν πρωτότυπα έργα των διάσημων φίλων του ζευγαριού και στολισμένη με θαυμάσιες αρχιτεκτονικές λεπτομέρειες. Οφείλω να πω ότι έχει γίνει μια καταπληκτική ανακαίνιση και ότι ακόμα και η πισίνα που κατασκευάστηκε εκ των υστέρων, δεν ενοχλεί και προσαρμόζεται θαυμάσια στο ύφος του αρχικού κτίσματος.

Χρέη ξεναγού εκτελούσε η επί πολλά χρόνια μαγείρισσα και οικονόμος του Λη Φέρμορ, μέχρι το τέλος της ζωής του. Η «ξεναγός» μας γνώριζε πολλές λεπτομέρειες για την οικία, τους ιδιοκτήτες και τους καλεσμένους της που δεν πρόκειται να βρεις σε βιβλία, και μόνο καλά είχε να θυμηθεί από την απασχόλησή της εκεί. Απάντησε στις...αδιάκριτες και επί προσωπικού ερωτήσεις μας για τη ζωή εκεί και τα λόγια της που μας έπεισαν για την ειλικρίνειά τους ήταν ότι ο Πάτρικ Λη Φέρμορ ήταν ένας γοπτευτικός, εμψυχωτικός, ευγενικός, αισιόδοξος, αγαπτός και ξεχωριστός άνθρωπος, που παρέμεινε έτσι μέχρι τα γεράματά του. Από την εκδρομή μας επιστρέψαμε ανανεωμένοι και γεμάτοι. Η χώρα μας δεν παύει ποτέ να μας συγκινεί με τις ομορφιές της. Πόσο μάλλον όταν επισκέπτεσαι έναν τόπο όπου περπάτησαν και έζησαν σπουδαίοι πνευματικοί άνθρωποι της νεώτερης Ελλάδας. Μακάρι οι συνθήκες να το επιτρέψουν σύντομα και να οργανώσουμε και μια νέα, πιο οργανωμένη εξόρμηση, για τα μέλη τουΠΟΚΕΑΤΕΠ και τους φίλους του. ●

ΓΡΑΦΕΙ Η ΔΑΝΑΗ ΜΥΛΩΝΑΚΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΣ, ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΣ ΑΤΕ

Για τον Ερεχθέα

Πολύ αγαπώ αυτόν τον Ερεχθέα, το βασιλιά και άρχοντά μας.

Πόσα του χρωστάμε δεν λέγεται. Αυτός μας ονόμασε Αθηναίους από Κεκροπίδες που μας λέγανε παλιά κι αυτός μας έφερε εδώ την Αθηνά (μπορεί να ήταν και η μάνα του λένε) να μας προστατεύει. Μας άφησε, φεύγοντας καταδιωγμένος από τους Χριστιανούς, το ιερό φίδι του να φυλάει τα σπίτια μας. Φίδι αγαθό που βαστά γερά τα θεμέλια κάτω από τα πόδια μας. Μην πειράξετε «το φίδι του σπιτιού, μεγάλη γρουσουζιά» μας έλεγε η νόνα μαζί με τις άλλες Αθηναίες προεστές. Κι ούτε που ήξεραν ότι ήταν του Ερεχθέα ή κι ο ίδιος ο Ερεχθέας μεταστοιχειωμένος. Ωστόσο κάτι πρέπει να ψυχανεμίζονταν γιατί στην σπηλιά που υπήρχε κάτω από την Ακρόπολη έριχναν οι Χριστιανές αλεύρι ζυμωμένο με μέλι, το αγαπημένο των φιδιών. Αλλά την έκλεισαν κι αυτή από καιρό και ποιός ξέρει που βρίσκει πια φαί το καημένο το φίδι. Κάθε φορά που περνάω από το απομεινάρι του Ιλισού, εκείνο το γεφύρι που μας πάει από τη Συγγρού στις Καλλιρρόες την πηγή - εκείνη την εννεάκρουνη που ξεδίψαγε τους αρχαίους αλλά και τον Μακρυγιάννη που με το νερό της δρόσιζε τις πληγές του - κάθε φορά λοιπόν τον θυμάμαι τον Ερεχθέα. Εκεί έπαιζε η πιο μικρή του κόρη η Ωρείθυια, όμορφη κουκλίτσα, μέσα στα νερά και τα νούφαρα και εκεί την

Η Γαία παρουσία του Κέκροπα παραδίνει τον Ερέχθονο στην Αθηνά.

**ΜΗΝ ΠΕΙΡΑΞΕΤΕ
«ΤΟ ΦΙΔΙ ΤΟΥ
ΣΠΙΤΙΟΥ, ΜΕΓΑΛΗ
ΓΡΟΥΣΟΥΖΙΑ»
ΜΑΣ ΕΛΕΓΕ Η
ΝΟΝΑ ΜΑΖΙ
ΜΕ ΤΙΣ ΑΛΛΕΣ
ΑΘΗΝΑΙΕΣ
ΠΡΟΕΣΤΕΣ
ΚΙ ΟΥΤΕ ΠΟΥ
ΗΞΕΡΑΝ ΟΤΙ ΗΤΑΝ
ΤΟΥ ΕΡΕΧΘΕΑ**

είδε ο Βορέας, ο Θρακιώτης βασιλιάς, τη λιμπίστηκε, φύσηξε δυνατά, τη σήκωσε ψηλά, την πήρε μαζί του και τη στεφανώθηκε. Οι Αθηναίοι του κάνανε βωμό λίγο πιο πάνω, μέσα στις Άρτεμης της Αγροτέρας το ναό. Μπορεί για να τιμήσουνε τον έρωτα, πάντα επιρρεπείς σ' αυτά, μπορεί γιατί οι απόγονοι των δυο τους ήρθαν και πολέμησαν για να σωθεί η πόλη από τους Πέρσες, μαζί με ένα σωρό άλλους θεούς και ήρωες που οι Μαραθωνομάχοι τους έβλεπαν με τα μάτια τους να πολεμάνε δίπλα τους, όπως ορκίζονταν μετά. Για την Ωρείθυια μιλούσε ο Σωκράτης στο Φαίδρο, καθώς ήταν ξαπλωμένοι οι δυο τους στις όχθες του Ιλισού, κάτω από πλατάνια και μυροβόλες λυγαριές, στη καταπράσινη χλόη, με το αεράκι να τους φυσάει και να τους δροσίζει. Και ο καλός τεχνίτης ζωγράφισε σε αμφορέα τρεις από τις άλλες κόρες του Ερεχθέα, την ώρα που πάνε να του πουν για την απαγωγή και να μην πιστέψει ότι τη σκότωσε ο Βορέας την Ωρείθυια, ρίχνοντας την στις πέτρες του ποταμού με ένα δυνατό φύσημα, όπως λέγανε κάτι κουτσομπόλες γράδες που ιδέαν δεν είχαν από παιχνιδιάρικους έρωτες στα ποτάμια, και στεναχωρηθεί αδικώς ο ευπατρίδης. Ποτάμι που κολυμπούσες ήταν τότε ο Ιλισός όχι βόθρος βρωμερός όπως τον καταντήσαμε οι επίγονοι. ●

ΓΡΑΦΕΙ Η ΒΑΣΙΛΙΚΗ-ΒΙΚΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΣΕ ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΠΕΡΙΠΑΤΗΤΡΙΑ, ΚΕΝΤΗΣΤΡΑ ΠΟΛΗΣ

Αναγνώσεις της ελληνικής πόλης

Οι «συναντήσεις» συνήθως αποκρυπτογραφούνται όταν τις αντικρύσουμε ξανά, μετά από καιρό. Κατανοούμε τότε χειροπιαστά αν κάτι κάποτε χαρακτήκε, αν ίσως χάθηκε στο πέρασμα του χρόνου ή συντηρείται ακόμη στο σήμερα χάριν τυπικότητας. Στις φιλόξενες γραμμές της Πολιτιστικής Αναζήτησης για το περιδιάβασμα στην ελληνική πόλη, ανταμώσαμε ξανά με τον Νίκο Καζέρο και την Ανθή Κοσμά, αρχιτέκτονες ανήσυχους -ευτυχώς- και ενεργούς, με κριτικό λόγο και εφαρμοστική πράξη, που μας παίρνουν από το χέρι για να περπατήσουμε, με τα μάτια της σκέψης και τα αποτυπώματα της εμπειρίας τους, στην πόλη.

Ας τους ακολουθήσουμε με εμπιστοσύνη. Τα φίλτρα που ξεδιπλώνουν, ευχόμαστε να ελευθερώσουν τη ματιά για τις πόλεις της καρδιάς μας.

Υ.Γ. Ξαναδιαβάζοντας τα κείμενα σκέφτομαι πως είναι ευλογία να συνομιλείς με νεότερους...

Συζητώντας με τον αρχιτέκτονα Νίκο Καζέρο για την πόλη

– Νίκο χαίρομαι που βρίσκεσαι εδώ μαζί μου στις φιλόξενες γραμμές της Πολιτιστικής Αναζήτησης, ώστε να περπατήσουμε παρέα στις λεωφόρους της ελληνικής πόλης κι ίσως να καταφέρουμε να αντικρύσουμε κάποιες απότομες στροφές της.

Βίκυ και εγώ χαίρομαι που ξνασασζητάμε για την πόλη μέσα από τις σελίδες του περιοδικού. Σε ευχαριστώ για την πρόσκληση.

– Ναι μεν η σχέση μας κρατάει από το μεταπτυχιακό μας στο ΕΜΠ (1998-2000), κι ύστερα τη συμμετοχή μας στο Κ Ο Ι Ν Ο athena (2014-2015), όμως η σχέση σου με την Αγροτική Τράπεζα αποτελεί κεντρικό στοιχείο της προσωπικής σου ιστορίας. Θα ήθελες ξεκινώντας να μας βοηθήσεις να αγγίξουμε τα δικά σου σχεσιακά νήματα μαζί της;

Η σχέση μου με την Αγροτική Τράπεζα διαμορφώθηκε λόγω του πατέρα μου Παναγιώτη Καζέρο ο οποίος εργαζόταν σ' αυτήν. Αρχικά είχε να κάνει με τις συχνές μεταθέσεις του στην επαρχία, στη δυτική Πελοπόννησο. Στις μετακινήσεις μας από κωμόπολη σε κωμόπολη είχα την ευκαιρία να παρατηρήσω διαφορετικά τοπία της υπαίθρου, διαφορετικά αγροτικά τοπία. Αργότερα, τον ακολούθησα σε κάποια καλοκαιρινά επαγγελματικά ταξίδια του σε νησιά, όπως η Άνδρος, η Μύκονος, η Κως, η Λέρος, η Τήνος, η Λευκάδα, όταν εργάστηκε στην Διεύθυνση Επιθεώρησης. Το 1988 –μόλις είχα τελειώσει τις σπουδές μου–, διοργανώσαμε με άλλους

αρχιτέκτονες την έκθεση «Ισπανική αρχιτεκτονική 1950-1980» στο Πνευματικό Κέντρο του Δ. Αθηναίων στην οδό Πειραιώς και η Αγροτική Τράπεζα ήταν ένας από τους χορηγούς. Η «κατάρρευση» και απορρόφηση της Αγροτικής Τράπεζας από έναν άλλο τραπεζικό οργανισμό, όσο και λογικό να φαίνεται με οικονομικούς όρους, έχει αφήσει στο μυαλό μου πολλά αναπάντητα ερωτήματα.

– Σε όλους μας Νίκο... Κατά τη διάρκεια του μεταπτυχιακού μας, προκηρύχτηκαν ταυτόχρονα από την Εταιρεία Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας (ΕΑΧΑ ΑΕ) Αρχιτεκτονικοί Ευρωπαϊκοί Διαγωνισμοί για τις 4 κεντρικές πλατείες της Αθήνας: Σύνταγμα, Ομόνοια, Μοναστηράκι, Κουμουνδούρου. Θα ήθελα τα σχόλια σου πάνω σ' αυτήν την κομβική στιγμή για την πόλη.

Ήταν το 1998, λίγα χρόνια πριν τους Ολυμπιακούς αγώνες του 2004. Η πόλη προετοιμαζόταν γι' αυτό το παγκόσμιο γεγονός. Το κέντρο της και κατά συνέπεια σημαντικές πλατείες αποτέλεσαν τόπους ανασχεδιασμού με την λογική ότι θα επιδράσουν στην αναζωογόνηση του κέντρου της Αθήνας και θα διαμόρφωναν μια ελκυστικότερη εικόνα της. Άλλωστε οι δημόσιοι χώροι είναι κρίσιμοι συντελεστές διαμόρφωσης του αστικού περιβάλλοντος. Το ελληνικό κράτος τότε προχώρησε, με φορέα την ΕΑΧΑ ΑΕ, στην προκήρυξη Ευρωπαϊκών Αρχιτεκτονικών Διαγωνισμών. Η διεξαγωγή τους έδωσε την ευκαιρία να συμμετέχουν πολλές αρχιτεκτονικές ομάδες με ενδιαφέρουσες προτάσεις.

Νίκος Καζέρος

– Ήταν μεγάλη χαρά η βράβευσή της ομάδας σας με το πρώτο βραβείο για την πλατεία στο Μοναστηράκι. Η πρώτη μου ερώτηση αφορά στο γιατί η ομάδα σας επέλεξε να συμμετάσχει στον διαγωνισμό για το Μοναστηράκι και όχι παραδείγματος χάρη στο διαγωνισμό της Ομόνοιας.

Την περίοδο εκείνη, στην περιοχή του κέντρου, ζούσαν καθημερινά ορισμένα μέλη της μετέπειτα ομάδας του διαγωνισμού, γνώριζαν και παρακολουθούσαν τις αλλαγές του και ιδιαίτερα των περιοχών του Μοναστηρακίου και του Ψυρρή. Η τελευταία παρουσίαζε μεγάλο ενδιαφέρον μιας και βρισκόταν σε μετασχηματισμό –νομοθετήθηκε το 1998 με ΠΔ η αλλαγή του χαρακτήρα της–, από βιοτεχνική σε αναψυχής, διασκέδαστούπολη. Είχαν πραγματοποιηθεί και σχετικές αρχιτεκτονικές δράσεις της ομάδας Αστικό Κενό της οποίας ήμουν μέλος. Η συμμετοχή στο διαγωνισμό για την πλατεία Μοναστηρακίου αποφασίστηκε σε αυτό το πλαίσιο. Δινόταν η ευκαιρία να απαντήσουμε σε διάφορα ζητήματα που αφορούσαν το κέντρο της πόλης. Φυσικά νιώσαμε μεγάλη χαρά όταν μας ανακοινώθηκε ότι διακριθήκαμε με το 1ο βραβείο.

Πλατεία Μοναστηρακίου 2008 ©N. Καζέρος

– Οι παροικούντες στην Ιερουσαλήμ γνωρίζουμε πολύ καλά τον πολυετή αγώνα που δώσατε ώστε να ολοκληρωθεί η πλατεία του Μοναστηρακίου πάνω στον βραβευμένο σχεδιασμό. Θα μπορούσες εδώ με συνοπτικό τρόπο να μας σκιαγραφήσεις το δαιδαλώδες μονοπάτι που άρχισε να ξετυλίγεται μπροστά σας μετά τη χαρά της επιτυχίας; Πώς καταφέρατε να μην σας καταπιεί;

Βασικό πρόβλημα που αντιμετωπίσαμε ήταν η συνεργασία μεταξύ των διαφόρων φορέων που εμπλέκονταν. Η ομάδα μας προσπαθούσε πολλές φορές να αποκαταστήσει μια στοιχειώδη επικοινωνία μεταξύ τους. Επίσης είχε να αντιμετωπίσει λογικές «ιδιοκτησίας», δηλαδή σε τίνος φορέα δικαιοδοσία ανήκει η πλατεία. Καταβάλαμε συνεχώς προσπάθεια να γεφυρώσουμε τις διαφορές. Η ΕΑΧΑ ΑΕ υπήρξε σε αυτό το ζήτημα βοηθητική, όπως και προς μεγάλη έκπληξη ορισμένα μέλη του ΚΑΣ για την επανεκκίνηση της διαδικασίας μελέτης – η μελέτη είχε σταματήσει για μεγάλο χρονικό διάστημα όταν το ΚΑΣ είχε ζητήσει αλλαγές που αλλοίωναν το πνεύμα της μελέτης --. Ωστόσο, το έργο υλοποιήθηκε σε μεγάλο βαθμό σύμφωνα με την μελέτη μας. Πρέπει να είναι η μοναδική περίπτωση από τις τέσσε-

ρεις κεντρικές πλατείες της Αθήνας που ανέφερες.

– Πώς δουλέψατε τότε για την πλατεία;

Θα πρέπει να διακρίνουμε την φάση της μελέτης και εκείνης της υλοποίησης. Η πενταμελής αρχιτεκτονική ομάδα μαζί με τους συνεργάτες της ξεκίνησε με πολύ ενθουσιασμό. Εδώ θέλω να υπενθυμίσω ότι χρειάστηκαν 10 χρόνια για να υλοποιηθεί το έργο (1998-2008). Απαιτήθηκε πολύς κόπος και χρόνος μέχρι την οριστική παράδοση της πλατείας και των υπόγειων διαμορφώσεων (αρχαιολογικός χώρος Ηριδανού) στους κατοίκους και επισκέπτες της Αθήνας. Τα πράγματα δεν κυλούσαν πάντα ήρεμα, ακόμα και η συνοχή της ομάδας διακυβεύτηκε.

Ομόνοια 06-10-2008 ©N.Καζέρος

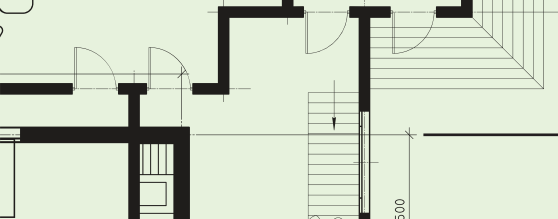
– Πώς ζήσατε την πραγμάτωση;

Ήταν μια πολύ έντονη και μακρόχρονη εμπειρία. Συνήθως την χαρακτηρίζω ως την επιτομή της νεοελληνικής πραγματικότητας στο πλαίσιο της αρχιτεκτονικής πρακτικής. Η ολοκλήρωση του έργου ήταν σημαντική για δύο λόγους: πρώτον το αποτέλεσμα είναι πολύ κοντά στις προθέσεις μας για το δημόσιο χώρο και δεύτερον γιατί αποτελεί σημαντικό σημείο αναφοράς στην καθημερινότητα της πόλης.

– Για ποιους λόγους πιστεύεις ότι το εγχείρημα Μοναστηράκι πέτυχε;

Νομίζω ότι είχε μια πολύ ισχυρή ιδέα, η πλατεία ως κενός χώρος, που αποδόθηκε μέσω του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού και έγινε αντιληπτή από τους κατοίκους. Η πλατεία Μοναστηρακίου είναι κυρίως ένα πέρασμα και αυτό καθόρισε την αρχιτεκτονική μας λύση. Επίσης αναδείξαμε την διαχρονικότητά της και ως τόπου συνάντησης. Το υπόγειο μετρό που προστέθηκε την μετέτρεπε σε σύγχρονο κομβικό σημείο ροής κατοίκων και επισκεπτών. Πρέπει ακόμα να λάβουμε υπόψη μας την πληθυσμιακή σύνθεση της περιοχής, την διαχρονική εμπορική δραστηριότητα –τόπος ανταλλαγής-- και το ότι γειτνιάζει με την κύρια τουριστική ζώνη της πόλης, είναι η «πλατεία - πύλη» προς την Πλάκα και τον αρχαιολογικό χώρο της Ακρόπολης.

_ Βάζοντας στη ζυγαριά την εμπειρία σου από την γραφειοκρατική διαδρομή που μας ανέπτυξες πιο πάνω, τι πιστεύεις ότι στράβωσε στην περίπτωση της πλατείας στην Ομόνοια, με αποτέλεσμα η πλατεία να μην γίνει ποτέ αποδεκτή;

Η βραβευμένη πρόταση της Ομόνοιας, παρουσίασε μια πολύ ενδιαφέρουσα άποψη για τον δημόσιο χώρο. Όμως ανέκυψαν σημαντικά ζητήματα στην υλοποίησή της, όπως η ανύψωση της στάθμη της πλατείας λόγω των έργων του μετρό, γεγονός που την μετέτρεψε ξαφνικά και χωρίς της ευθύνη των μελετητών, σε οπτικό «φράγμα» στον άξονα Γ' Σεπτεμβρίου-Αθηνάς. Σημαντικό επίσης στοιχείο ενός δημόσιου χώρου είναι ποιός τον χρησιμοποιεί και πώς. Η περιοχή της Ομόνοιας παρέλαβε τα τελευταία χρόνια πολλές μεταναστευτικές ροές, διαφοροποιήθηκε η κοινωνική της συγκρότηση χωρίς αποτελεσματικές προσπάθειες ξεπεράσματος από το κράτος. Επίσης θα πρέπει να συνυπολογίσουμε και τα φαινόμενα της εγκατάλειψης και οικονομικού μαρασμού του κέντρου της πόλης.

_ Πώς ερμηνεύεις τη σημερινή στάση της δημοτικής αρχής πάνω στο σώμα της πόλης;

Δεν παράγεται δημόσιος χώρος με το να δημιουργείς εργολαβίες. Οι εργολαβίες είναι καλές για τους εργολάβους γιατί έχουν δουλειά, όπως οι δωρεές για τους δωρητές γιατί θριαμβεύουν στα δημόσια πράγματα. Όταν ο δημόσιος χώρος «εργαλειοποιείται» για να υποστηρίξει απλά άλλες βλέψεις και όχι την πόλη, τότε αυτός ο χειρισμός του αντανακλάται στην ποιότητα του χώρου της. Θα έλεγα ότι η τωρινή δημοτική αρχή υλοποιεί αρκετές αδικαιολόγητες παρεμβάσεις στην πόλη.

Αθήνα, γενική άποψη ©N.Καζέρος

_ Η πλατεία της Ομόνοιας είναι βέβαιο πως δεν μπορεί να συμπιεστεί στην εικονική αναπαράσταση ενός σιντριβανιού. Πώς μπορούμε να το επικοινωνήσουμε στο σημερινό κοινό που βάλλεται με αντικρουόμενες απόψεις ένθεν και ένθεν;

Σήμερα οι κάτοικοι και οι επισκέπτες μιας πόλης αντιμετωπίζουν συνήθως το δημόσιο χώρο της ως εικόνα ή ένα φόντο για selfie. Κάτι δηλαδή στιγμιαίο αλλά και τραγικό ταυτόχρονα γιατί είναι μια κυρίαρχη συνθήκη που εντέλει σε αποκόπτει από τον δημόσιο χώρο. Χάνεται ακόμα ο χρόνος του, απουσιάζει το τι ήταν, πως μετασχηματίστηκε. Είναι λοιπόν δύσκολο να μετατοπίσεις κάποιον από αυτή την γενική κατάσταση, να τον τραβήξεις έξω. Μπορεί όμως να συμβεί; Ναι, ασκώντας κριτική με αρχιτεκτονικούς όρους, φανερώνοντας τον κρυμμένο χρόνο της πλατείας και ζητώντας τον επανασχεδιασμό της με ουσιαστικότερο νοηματικό περιεχόμενο.

_ Γιατί η πόλη απαιτεί ένα σύνθετο σχεδιαστικό βλέμμα, έτσι που εγχειρήματα όπως ο Μεγάλος Περίπατος να διχάζουν, να αναζωπυρώνουν πολεμικές και να αποπροσανατολίζουν τη συζήτηση για το δημόσιο χώρο;

Πρόκειται για σημαντικές παρεμβάσεις στο κέντρο της πόλης. Χρειάζεται δημόσια συζήτηση, ανοιχτότητα, συνεργ-

ασία αλλά και συντονισμό πριν την όποια απόφαση. Επίσης σοβαρά επιχειρήματα για την αναγκαιότητα του Μεγάλου Περιπάτου και όχι ευφυολογήματα που μας αποπροσανατολίζουν. Έχω την εντύπωση ότι τα πράγματα εδώ γίνονται ανάποδα: πρώτα αποφασίζεται το έργο και στη συνέχεια επινοείται η επιχειρηματολογία υποστήριξής του και η επικοινωνιακή διαχείρισή του. Με ποιο σκεπτικό αποφασίστηκε το έργο; Ποιος ο ρόλος των συγκοινωνιολόγων; Σε τι βαθμό στηρίχθηκε το πιλοτικό έργο σε προηγούμενες πολύχρονες μελέτες; Έχει ο Δήμος της Αθήνας την τεχνογνωσία διαμόρφωσης δημόσιων χώρων; Μπορεί πλέον να του ανήκει το αρχείο των δημόσιων έργων που υλοποίησε η ΕΑΧΑ ΑΕ, αλλά αυτό αρκεί; Έχει την δυνατότητα δηλαδή να αρθρώσει ένα σοβαρό οραματικό λόγο για τον δημόσιο χώρο και να συμβάλει έτσι στην αναγκαία συζήτηση για την πόλη μας; Όλα αυτά τα ερωτήματα καταδεικνύουν το έλλειμμα ή αν θέλεις την αποφυγή μια συνολικής προσέγγισης για τον δημόσιο χώρο. Αλλά αυτό το ζήτημα δεν είναι σημερινό, μας κατατρέχει αρκετές δεκαετίες και οι απαντήσεις μας είναι αποσπασματικές έως τώρα.

_ Νίκο σε ευχαριστούμε πολύ για τον πυκνό νοηματικό περίπατο στον οποίο μας συνόδευες. Κάπως σαν να μας έκανες για λίγο συμμετοχούς στην αποκρυπτογράφηση ιδιαίτερων στιγμών της πόλης. ●

Οι χρόνοι της πόλης

Ένας περίπατος μια νύχτα της καραντίνας στην πόλη της Σπάρτης.

ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΝΘΟΚΟΣΜΟΣ (*)

Περπατώ στην μικρή επαρχιακή μου πόλη, μια νύχτα της «καραντίνας». Είναι σκοτεινά, ήσυχα, με λίγο

φως, άδειοι δρόμοι, αρκετή ψυχιά... (ακούω τα βήματα μου στην άσφαλτο).

Εδώ κι εκεί κάποια λακούβια, τα πεζοδρόμια όπως πάντα ένα κολλάζ με

ανεβοκατεβάσματα, λίγα παρκαρισμένα αυτοκίνητα, υγρασία, που και που

για μια γάτα ή η μυρωδιά από κάποιο τζάκι. Θα μπορούσα να περπατώ στην ίδια πόλη,

μια νύχτα σαν κι αυτή, πριν περίπου εκατό χρόνια. Θα είχε σίγουρα λιγότερο

φως. Οι δρόμοι θα ήταν μάλλον χωρίς άσφαλτο, τα παπούτσια μου θα ήταν γεμάτα

λάσπη ή σκόνες. Σίγουρα θα είχα να αποφύγω περισσότερες λακούβες.

Πεζοδρόμια, δηλαδή οριοθετήσεις μεταξύ ιδιωτικού και δημόσιου χώρου για

την ασφάλεια των πεζών, μάλλον δεν θα υπήρχαν παντού ή πουθενά.

Η ατμόσφαιρα θα μύριζε περισσότερες ξυλόσομπες, ωστόσο η ψυχιά θα ήταν παρόμοια. Η πόλη μου, πριν αποκτήσει

τα χαρακτηριστικά μητροπολιτικής πόλης, έμοιαζε περισσότερο με χωριό. Θα

ήμουν σίγουρα ένα άλλο υποκείμενο. Θα ζούσα στην κοινωνία της πειθαρχίας,

όπως λέει και ο Χαν.¹ Θα έδειχνα αναγκαστικά περισσότερο σεβασμό στους

μεγαλύτερους, την οικογένεια και γενικά στις αυθεντίες.

Καθώς περπατώ θυμήθηκα ένα βράδυ που γύριζα στο σπίτι που μεγάλωσα,

μετά από πολλά χρόνια. Δεν ήταν μόνο ότι μέναμε κάπου στην άκρη της πόλης,

ότι ήταν αργά και δεν είχε πολύ θόρυβο. Υπήρχε κάτι παρόμοιο. Εκείνο το συναίσθημα του «ανήκω και δεν ανήκω

πια εδώ». Η οικία ήταν εδώ και όμως όλα ήταν ανοίκεια. Δεν ξέρω αν ήμουνα πια κάποια άλλη, λάθος σώμα σε λάθος μέρος, ένα σώμα που υπάρχει απλά παρατηρώντας τα

timelapse © anthokosmos 4-4-2020

Σπάρτη φωτογραφεία αρχείου

πράγματα κάπως από μακριά. Σίγουρα ήμουν ένα άλλο υποκείμενο. Πιο κοντά σε αυτό που ο Χαν[1] περιγράφει για το υποκείμενο της παγκοσμιοποιημένης κοινότητας, της κοινωνίας της

πια εδώ». Η οικία ήταν εδώ και όμως όλα ήταν ανοίκεια. Δεν ξέρω αν ήμουνα πια κάποια άλλη, λάθος σώμα σε λάθος μέρος, ένα σώμα που υπάρχει απλά παρατηρώντας τα

πράγματα κάπως από μακριά. Σίγουρα ήμουν ένα άλλο υποκείμενο. Πιο κοντά σε αυτό που ο Χαν[1] περιγράφει για το υποκείμενο της παγκοσμιοποιημένης κοινότητας, της κοινωνίας της

Σπάρτη 13-12-2015

15

«κόπωσης», της αυτοεκμετάλλευσης, της «θετικοποίησης», των like, των «θέλω», «των εκτός ορίων» και των «μπορώ». Καθώς διασχίζω τη σκοτεινή πόλη σκέφτομαι πως θα μπορούσα να περπατώ στον πλανήτη όπου το κίνημα ενάντια στην κλιματική αλλαγή επιτέλους πέτυχε.

Οι πολίτες έκαναν γερή αυτοκριτική, έσβησαν τα φώτα, μείωσαν τις μετακινήσεις με τα ΙΧ, γύρισαν πλάτη στην κατανάλωση, πέτυχαν ένα βασικό εισόδημα κι έχουν αρχίσει να μπούκοτάρουν τις πολυεθνικές και να μετατρέπουν δρόμους σε πεζόδρομους, να σχεδιάζουν δεντροφυτεύσεις, να ασχολούνται με ότι πραγματικά τους αρέσει κτλ.

Όσες από τις «αόρατες πόλεις» του Ίταλο Καλβίνο και να διαβάσω, ότι και να μου θυμίζει πια η πόλη μου, οι ιστορίες των πόλεων και οι κρίσεις τους έχουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά. Οι καπι-

ταλιστικές κρίσεις έχουν ρίζες στην πόλη, λέει ο Χάρβεϋ.²

Κάποτε τα τείχη της πόλης ήταν τα όρια του κόσμου.³ Έξω από τα τείχη ζούσαν οι ανένταχτοι, οι δούλοι, οι άνθρωποι των αγρών. Και στα όρια της πόλης γινόντουσαν οι ανταλλαγές, οι διακινήσεις, γεννιόντουσαν οι επιθυμίες για παραβάσεις και «διαβάσεις».

Οι γενναίες πόλεις βέβαια δεν είχαν τείχη. Η τύχη και τα όρια, στην περίπτωση της μικρής επαρχιακής μου πόλης, βρισκόταν στη δύναμη των αντρών μιας κατά τα άλλα καλά οργανωμένης μπτριαρχίας.

Τώρα οι παγκοσμιοποιημένες πόλεις και οι «ανοικτές» χώρες μας, ξαφνικά οριοθετήθηκαν. Οι πολίτες «μπήκαν μέσα» για να προφυλαχτούν.

Αν και πάντα υπήρχαν τα τείχη της εξουσίας, τα τείχη της εποχής μας είναι πιο εξελιγμένα. Είναι αόρατα, μολυσματικά και κυβερνοηλεκτρονικά.

Άραγε τώρα έξω από τα «τείχη» των ψηφιακών μολυσμένων πόλεων ποιοι μένουν; Και θα συνεχίζουν να κάνουν ότι έκαναν πάντα;

Περπατώντας σκέφτομαι πως η αγωνία μας, μαζί με τον ιό και το θάνατο, μάλλον δεν είναι άλλη, από το να μην μείνουμε έξω από τα τείχη της πόλης... τα καλώδια της... ●

(*) Ο ανθόκοσμος, συχνά ονομάζεται και Ανθή Κοσμά. Ασχολείται με καλλιέργειες σχεδίων, κειμένων και, καμιά φορά, με αρχιτεκτονικές φόρμες.

Σημειώσεις

1. Han, Byung-Chul. Η κοινωνία της κόπωσης. Όπερα, 2015.
2. Harvey, David. Εξεγερμένες πόλεις: από το δικαίωμα στην πόλη στην επανάσταση της πόλης. ΚΨΜ, 2013. Harvey, David. Rebel cities: From the right to the city to the urban evolution. Verso books, 2012.
3. Trías, Eugenio. Los límites del mundo. 2000.

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΚΑΒΑΛΙΕΡΟΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΣ, ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΣ ΑΤΕ

(Από τη συλλογή ποιημάτων «Οι Εταίρες της Ελλάδος»)

ΘΑΪΣ ΠΥΡΙΦΛΕΓΗΣ¹

Προς τον Ευθύδημο², η ορχηστρίς Θαΐς
 ανοίγει την καρδιά της και του δείχνει,
 τον Έρωτα που την αποκαρδιώνει, την καταπονεί.
 Τι κι αν η όμορφη εταίρα
 έμπνευση προσέφερε στο Μένανδρο,³
 τι κι αν ο Μέγα-Αλέξανδρος, αυτός, ο ίδιος,
 κάθισμα της έβαλε στο πλάι του,⁴
 κι ο Πτολεμαίος στο κεφάλι της
 το δίπτερο στέμμα της Αιγύπτου.⁵
 Μ' ακόμα, και αν πυρπόλησε των νεαρών Περσών τον πόθο
 -κι ας την κατηγορήσε ο Κλείταρχος⁶ αδίκως,
 ότι άναψε, η πυριφλεγής, δαυλό κι αφάνισε
 την όμορφη Περσέπολη-
 η καλλονή δεν έχει νου παρά για τον ωραίο της Ευθύδημο
 που τον κατηγορεί πως τη λησμόνησε
 και ερωτεύτηκε γυναίκα λάθος, τη φιλοσοφία.
 «Δε διαφέρει μια εταίρα από σοφιστή», του λέει:
 «Μια και οι δυο διδάσκουν.
 Ούτε λέγουμε πως δεν υπάρχουν οι θεοί,
 Αφού πιστεύουμε στους εραστές,
 Όταν ορκίζονται ότι μας αγαπούν».
 Ματαίως όμως προσπαθεί.
 Αλλού ο Ευθύδημος πιστεύει ότι ανήκει,
 σε κόσμους ανώτερους, θάνατους.
 Κι όμως, αν ήταν αληθινά σοφός θα γνώριζε,
 πως η Θαΐς, στων ποιητών τη θύμηση έμεινε,
 για το θλιμμένο, αποτυχημένο έρωτά της,
 που για δική του χάρη το σύμπαν
 ήταν έτοιμη να θυσιάσει.
 Η όμορφη, θάνατη ορχηστρίς

15

1. Το ποίημα δημοσιεύτηκε και στο εξαιρετικό μυθιστόρημα: ΚΥΛΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΟΡΑΤΑ, Βασίλης Νόττας, σελ. 198-199, Εκδόσεις Σιδέρης, Αθήνα 2020.
 2. Η εταίρα Θαΐς ήταν από τις πλέον σπουδαίες γυναίκες της εποχής της. Ακολούθησε το Μέγα Αλέξανδρο στην εκστρατεία του και διακρίθηκε ιδιαίτερα. Εδώ παρουσιάζεται ο αποτυχημένος της έρωτας. Αλκίφρονος Επιστολαί Δ', Επιστολή 7.4.4.
 3. Ο Μένανδρος τη θαύμαζε κι έγραψε για χάριν της, την κωμωδία Θαΐς, βλ. Μένανδρος-Θαΐς, απόσπασμα F163KA. Επίσης, Λόρα Μακλιούρ, Συμποσιακές Εταίρες, Μετφρ. Αννίτα Γεωργιάδου, σελ. 233, Ενάλιος 2009.
 4. Ο Μέγας Αλέξανδρος ήταν μεταξύ των θαυμαστών της και την κάλεσε στην εκστρατεία του.
 5. Ο Πτολεμαίος την παντρεύτηκε κι έκανε μαζί της τρία παιδιά. Το δίπτερο στέμμα είναι το λεγόμενο ureret, με δύο μεγάλα φτερά, που φορούσε η Νεφερτίτη.
 6. Ο Κλείταρχος συνόδευσε το Στρατηλάτη και συνέγραψε-σύμφωνα με το Στράβωνα-τις πράξεις του. Για την ευθύνη που αποδίδεται στη Θαΐδα για τον εμπρησμό της Περσέπολης, βλ. Αθήναιος, Δειπνοσοφισταί, βιβλ. 13, 576e. Στο ίδιο, οι αναφορές των σημειώσεων 3,4,5. Επίσης για το συμβάν στην Περσέπολη, υπάρχουν αναφορές στον Πλούταρχο και Διόδωρο Σικελιώτη.

ΔΑΝΑΗ ΜΥΛΩΝΑΚΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΣ, ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΣ ΑΤΕ

ΑΚΙΝΗΣΙΑ

Στέκομαι εδώ ακίνητη
επεδόν αναλλοίωτη
και εντελώς αμήχανη
ο δυνατός αέρας
περνάει με φόρα
δίπλα από τα χέρια μου
κουβαλώντας φωτογραφίες
ανθρώπων που ίσως ήξερα
εικόνες από θάλασσες
από βουνίσια κλωρίδα
από δρόμους οχλαγωγούς
από χώρους περικόλειστους
ανάκατες ετριοχυρίζουν
δεν προλαβαίνω να τις αγγίξω
ούτε καν να τις αναγνωρίσω
αλλά ούτε και το προσπαθώ
μην τύχει και μου πουν
μαζί τους να ετροβιλιετώ

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2012

ΔΗΛΑ ΨΕΥΔΗ

Το εκότος δεν με φόβισε ποτέ
δρόμο ευθύ χαράζω εντός του
το φως ιδίως εκείνο το ετριοχκό
που διαθλά την ξηρασία του θέρους
αυτό γεννάει μέσα μου τον τρόπο
τα ψεύδη όλων δήλα καθιστώντας

Οκτώβριος 2012

ΠΛΑΣΜΑ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ

Πλάσμα του νερού
βε κυματίζει η θάλασσα
βε πλατιά ανατριχίλα
κι ύστερα πίσω βε χυρίζει
νανουριεμένο κι ολοκαίνουρχο
μα ένα φύσημα ανερμάτιστο
αλλάζοντας απότομα
ένταση και φορά
βε βοστρυκώδεις δίνες
βε βυθίζει
και βε τυφλώνει
με κούφτες άμμου
από άγνωστη ετεριά
μην μάθεις η αλήθειά του
ποια είναι

Βάτικα Λακωνίας, Ιούλιος 2015

ΛΕΞΕΙΣ

Τις λέξεις που μου λες να μην προφέρω
τις κρύβω τρυφερά μέσα στα χέρια μου
κι ύστερα τις ζεσταίνω με το κνώτο μου
μην τύχει και παχώσουνε στο κρύο.
Τώρα που καλοκαίριασε ταξίδι θα τις πάω
κατά τη θάλασσα της Ζάκυνθος και κει
θα τις πετάξω στο βυθό για να βε δω
να τις τραβάς μια - μια αφού θα ξέρεις
ότι μαζί τους θα καθείς αν δεν τις βώσεις

Ζάκυνθος, 2012

ΓΡΑΦΕΙ Ο ΝΙΚΟΣ ΣΑΡΑΝΤΑΚΟΣ
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗΣ

Γιατί «τα κάνουμε θάλασσα»;

Στο σημερινό άρθρο θα εστιαστώ σε δύο πράγματα, την ετυμολογία της λέξης «θάλασσα» και την έκφραση «τα κάνω θάλασσα». Στο πρώτο σκέλος, αντλώ υλικό από ένα καλό σημείωμα που υπάρχει στο ετυμολογικό λεξικό Μπαμπινιώτη. Στο δεύτερο, από διάφορες πηγές και τα δικά μου κιτάπια.

Είναι αξιοσημείωτο ότι η αρχαία λέξη θάλασσα δεν συνδέεται ετυμολογικά με τις ελληνικές συνώνυμες λέξεις πόντος, πέλαγος ούτε με τη λέξη ἄλς (θηλυκό, η αλς, ενώ ο αλς ήταν το αλάτι) που σήμαινε τη θάλασσα (ηβ. ομηρικό ἄλος πελάγη, και από το αλς παρήχθησαν πολλές λέξεις τής Ελληνικής, που συνδέονται με τη θάλασσα: π.χ. παράλιος, παραλία, ενάλιος, αλιεύς, αλιεύω, αλιεία και γιαλός < αρχ. αιγιαλός < εν αιγί αλός «στο κύμα τής θάλασσας»). Στην πραγματικότητα η λέξη θάλασσα ανήκει στις προελληνικές λέξεις, οι οποίες δεν ετυμολογούνται από τα Ελληνικά, μολονότι παραδίδονται πολλές παρετυμολογικές ερμηνείες («λαϊκές ετυμολογήσεις») της λέξης, π.χ. από το «θοώς αλλασσαμένη καί σαλευαμένη» ή «ἐκ τοῦ θῶ, τοῦ σημαίνοντος τὸ τρέχω, καὶ τοῦ λα τὸ ἀλμυρὸν ἤγουν τὸ ἄλας» και άλλες.

Αντίθετα, η λέξη θάλασσα φαίνεται να συνδέεται μορφικά με τη λέξη δαλάγχα που παραδίδει ο Ησύχιος ως λέξη τής αρχαίας μακεδονικής διαλέκτου. Επίσης, η λέξη θάλασσα δεν συνδέεται ετυμολο-

γικά ούτε με τις αντίστοιχες ινδοευρωπαϊκές λέξεις που έχουν ως αφετηρία τη ρίζα *mar- (ηβ. λατ. mare, γαλλ. mer). Ας σημειωθεί ότι η ρίζα αυτή φαίνεται να συνδέεται με το αρχ. μαρμαίρω «λάμπω, ακτινοβολώ» (από όπου και οι λ. μάρμαρα, αρχική σημασία «στιλνή επιφάνεια που ακτινοβολεί», και μαρμαρυγή («λαμπύρισμα») και αρχικώς αναφερόταν στην επιφάνεια τής θάλασσας που ακτινοβολεί, όταν πέφτουν επάνω της οι ακτίνες τού ήλιου.

Λόγω τής ιδιαίτερης σχέσης τού ελληνικού λαού με τη θάλασσα, τα ομόρριζα της είναι πάρα πολλά στη Νέα Ελληνική. Εκτός από όσα αναφέρονται στον φυσικό κόσμο (π.χ. θαλασσο-πούλι, λιμνοθάλασσα, ακροθαλασσιά κ.ο.κ.) ή σε πρόσωπα, πράγματα και γεγονότα σχετικά με τη θάλασσα (π.χ. θαλασσο-πλόος/-πλοῖα, θαλασσο-πόρος/-ία, θαλασσογραφ-ία/-ος/-ώ, θαλασσοταραχή, θαλασσαιμία «μεσογειακή αναιμία», θαλασσοδάνειο «δηλ. δάνειο που θα πληρωνόταν αν έφτανε το πλοίο στο λιμάνι» κ.ο.κ.), χρησιμοποιούνται πάρα πολλά ομόρριζα τής λέξης θάλασσα με εκφραστικό περιεχόμενο, ανάγοντάς την

σε πηγή βιωμάτων: πικροθάλασσα, θαλασσοδέρνομαι, ανθρωποθάλασσα, λαοθάλασσα κ.λπ.

Ακόμη, οι αρχαίοι Έλληνες χρησιμοποιούσαν το ρήμα θαλασσω (-ώνω) είτε με τη σημασία «πλένομαι στη θάλασσα» είτε με τη σημασία «διαπλέω τη θάλασσα», αλλά και με τη σύγχρονη σημασία «τα κάνω θάλασσα». Οι αρχαίοι μάλιστα είχαν επίσης ρήμα θαλασσεύω «ταξιδεύω στη θάλασσα» και θαλασσίζω «έχω γεύση θαλασσινού νερού». Μάλιστα, έπιναν θαλασίτη (οίνο) («κρασί» που πάγωναν στη θάλασσα») και ακόμη θαλασσομέλι «μέλι ανάμικτο με θαλασσινό νερό». Όμως εμάς θα μας απασχολήσει η μεταφορική σημασία. Τα κάνω θάλασσα, λέμε. Που σημαίνει, αποτυγχάνω εντελώς, παταγωδώς. Φέρομαι αδέξια, δεν καταφέρνω το έργο που μου έχει ανατεθεί, μπερδεύομαι κτλ. Συνώνυμο: τα κάνω μούσκεμα. Το λέμε και μονολεκτικά: τα θαλάσσωσα, τα μούσκεψα, τα έκανα ματάρια. Νομίζω πως δεν υπάρχει διαφωνία πως αυτή είναι η σημερινή σημασία της λέξης. Ωστόσο, αν κοιτάξει κανείς κείμενα του 19ου αιώνα ή και των αρχών του 20ού, θα δει ότι η σημασία της

έκφρασης τότε ήταν αρκετά διαφορετική. Για παράδειγμα, στους «Αθλίους των Αθηνών» του Κονδυλάκη αναφέρεται «...θα πήγαινε καμμιά βραδυά στην λέσχη και θα τά'κανε θάλασσα». Ή, στον «Κατήφορο» του Ξενόπουλου: «Του ερχόταν να πάει τώρα ευθύς στη γκαρσονιέρα, να τα κάνει θάλασσα. Θα τους έσπαζε στο ξύλο όλους». Ή, στον «Αγαπητικό της βοσκοπούλας» του Κορομπλά: «...θα σύρη την κουμπούρα του, τις δυο του τις κουμπούρες, και θα μας κάνη θάλασσα «εν στόματι ρομφαίας»».

Βλέπουμε δηλαδή πως παλιότερα η φράση σήμαινε μεν «τα κάνω άνω κάτω» όπως και σήμερα σημαίνει, όχι όμως από αδεξιότητα, αλλά επειδή το θέλω. Αυτό αποτυπώνεται και σε παλιότερα λεξικά. Στον Δημητράκο η σημασία της έκφρασης δίνεται ουδέτερα: επέφεραν αναστάτωση. Στον Σταματάκο καταγράφεται η απειλή «θα τα κάνω θάλασσα» με τη σημασία «θα τα κάνω άνω κάτω, θα τα κάνω γυαλιά καρφιά». Σήμερα δεν νομίζω να λέγεται η απειλή αυτή.

Γιατί λοιπόν «τα κάνουμε θάλασσα»; Δηλαδή, από πού προήλθε η παροιμιώδης έκφραση; Ο Φαίδων Κουκουλής έχει

**ΠΑΛΙΟΤΕΡΑ
Η ΦΡΑΣΗ “ΤΑ
ΚΑΝΩ ΘΑΛΑΣΣΑ”
ΣΗΜΑΙΝΕ ΜΕΝ
“ΤΑ ΚΑΝΩ ΑΝΩ
ΚΑΤΩ” ΟΠΩΣ
ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ
ΣΗΜΑΙΝΕΙ, ΟΧΙ
ΟΜΩΣ ΑΠΟ
ΑΔΕΞΙΟΤΗΤΑ,
ΑΛΛΑ ΕΠΕΙΔΗ
ΤΟ ΘΕΛΩ**

προτείνει ως αρχή της φράσης την εικόνα του ποταμού που πλημμυρίζει και τα κάνει όλα γύρω του θάλασσα -άνω κάτω δηλαδή. Δεν είναι απίθανο, και στο βιβλίο μου «Λόγια του αέρα» αυτή την πρόταση έχω υιοθετήσει. Έχω όμως μια επιφύλαξη. Υπάρχει και μια δεύτερη πρόταση, του Άνθιμου Πα-

παδόπουλου. Αντιγράφω: Σε πολλά ιδιώματα της ελληνικής, η λ. θάλασσα λαμβάνεται ως μέτρο δηλωτικό του πολλού, του αφθόνου, π.χ. γάλα θάλασσα. Στην Ήπειρο, τα κάνω θάλασσα σημαίνει «ευθυμώ, θυσιάζω αφειδώς», ίσως από εκφράσεις όπως «φαγιά θάλασσα» κτλ. Και επειδή στα μεγάλα συμπόσια η ευθυμία οδηγεί συχνά σε παρεκτροπές, φτάσαμε στη σημασία «τα κάνω άνω κάτω», εξ ου και η διαλεκτική φράση «όλα θάλασσα» = τα πάντα ακατάστατα.

Αξίζει να προσεχτεί ο αρχικός πυρήνας, ότι η θάλασσα εκφράζει την αφθονία. Εδώ συναντάμε το αρχαίο «κακών θάλασσα» που αναφέρει ο Αισχύλος στους «Επτά επί Θήβας», ενώ την εικόνα της αφθονίας την βρίσκω και σε ένα διήγημα του Μωραϊτίδη: συνθηροίζοντο καθ' εσπέραν την εβδομάδα του Πάσχα εις την γειτονικήν πλατειάν κ' εκόρευον κι έλεγον «θάλασσα» τα τραγούδια εκείνα τα εύμορφα...

Οπότε, ενώ εξακολουθώ να βρίσκω πειστικότερη την εκδοχή του Κουκουλέ, κρατάω μian επιφύλαξη. Άλλωστε η θάλασσα δεν φανερώνει έτσι εύκολα τα μυστικά της...●

ΓΡΑΦΕΙ Η ΝΑΤΑΣΣΑ ΚΑΚΑΡΟΥΝΑ

Δημήτρης Σωτάκης «Ο Μεγάλος Υπηρέτης»

Ο Δημήτρης Σωτάκης στο τελευταίο του μυθιστόρημα «Ο μεγάλος υπηρέτης», συνθέτει ένα σκοτεινό και καφκικό σύμπαν.

Ο άξονας του μυθιστορήματος βασίζεται στην υπαρξιακή πάλη ενός επιχειρηματία που παλεύει να δημιουργήσει την εικόνα ενός ανθρώπου, σύμφωνα με τα πρότυπα της σύγχρονης κοινωνίας. Προκειμένου να πετύχει το σκοπό του και να βάλει σε τάξη την χαοτική ζωή του, θα προσλάβει στην υπηρεσία του, τον οικονόμο του νεκρού θείου του. Η γραμμική αφήγηση του μυθιστορήματος και το λιτό ύφος συνθέτουν μία ιστορία μυστηρίου η οποία εξελίσσεται με αργό αλλά σταθερό ρυθμό.

Μια σειρά από συμπτώσεις όπως αυτή της ομοιότητας των δύο πρώων και της ίδιας ηλικίας τους, θα τροφοδοτήσουν την εξέλιξη της πλοκής. Ο ήρωας ύστερα από έναν χωρισμό βρίσκεται σε υπαρξιακό παροξυσμό.

Μέσα από έντονη και διαρκή εσωτερική πάλη, προσπαθεί να ανταπεξέλθει στις επαγγελματικές και προσωπικές υποχρεώσεις του, όμως ο φόβος και το άγχος να αντιμετωπίσει ακόμη και

τα απλά πράγματα λειτουργούν κατασταλτικά. Η λύση θα έρθει ως από μηχανής θεός. Και αυτή θα τη δώσει ο οικονόμος του ο Μάριος, ο οποίος θα αναλάβει τα νήια της ζωής του. Ο Μάριος λοιπόν θα συνεχίσει αυτό που σταμάτησε εκείνος, όπως τη σχέση του με την Άννα, το κορίτσι που γνώρισε ο ήρωας, μέσω ενός site γνωριμιών στο internet, ενώ σιγά-σιγά θα τον αντικαταστήσει σε όλους τους τομείς της ζωής του, αφήνοντάς τον έρ-

μαιο των επιλογών του. Είναι όμως τα πράγματα έτσι; Είναι ο Μάριος υπαρκτό πρόσωπο; Ή είναι ένα φανταστικό πλάσμα, αποκύημα της φαντασίας του ήρωά μας, ο οποίος μέσα στον παροξυσμό της τρέλας του, το καθοδηγεί έτσι ώστε με τα αποτελέσματα των ενεργειών του, να βιώσει την ποθούμενη ευτυχία;

Η ερώτηση βέβαια είναι ρητορική και η απάντηση εναπόκειται στην πρόσληψη του κάθε αναγνώστη.

CV

Ο Δημήτρης Σωτάκης γεννήθηκε στην Αθήνα το 1973. Έχει εκδώσει δέκα μυθιστορήματα και μία συλλογή διηγημάτων. Το βιβλίο του «Η πράσινη πόρτα» (2002) ήταν υποψήφιο για το βραβείο του περιοδικού «Διαβάζω» «Το μυθιστόρημά του «Ο άνθρωπος καλαμπόκι» ήταν υποψήφιο για το βραβείο Αναγνωστών του ΕΚΕΒΙ για το 2007, καθώς και για το βραβείο του περιοδικού «Διαβάζω», ενώ «Το θαύμα της αναπνοής» (2009), τιμήθηκε με το βραβείο The Athens Prize for Literature του περιοδικού «(δε)κατα» και ήταν υποψήφιο για το Ευρωπαϊκό Αριστείο Λογοτεχνίας, καθώς και για το βραβείο Jean Monnet στη Γαλλία. Βιβλία του κυκλοφορούν στα γαλλικά, σερβικά, τουρκικά, ολλανδικά, ιταλικά και κινεζικά.

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΣΤΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΤΟΥ ΚΑΤΑΠΙΑΝΕΤΑΙ ΜΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΜΕ ΤΑ ΥΠΑΡΞΙΑΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΑΣΠΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ. ΜΕ ΤΟΝ ΑΠΛΟ ΜΕΝ ΑΛΛΑ ΧΕΙΜΑΡΡΩΔΗ ΛΟΓΟ ΤΟΥ ΣΚΙΑΓΡΑΦΕΙ ΤΟ ΠΟΡΤΡΑΙΤΟ ΕΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΟΠΟΥ ΤΟ ΣΥΝΕΙΔΗΤΟ ΤΟΥ ΠΑΛΕΥΕΙ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΙΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΤΟΥ ΑΣΥΝΕΙΔΗΤΟΥ ΚΑΙ Η ΛΟΓΙΚΗ ΤΟΥ ΣΥΓΚΡΟΥΕΤΑΙ ΣΥΝΕΧΩΣ ΜΕ ΤΟΝ ΠΑΡΑΛΟΓΙΣΜΟ ΤΟΥ

Ο Αρτύρ Ρεμπώ σε μια επιστολή του το 1871 είχε δηλώσει ότι «είναι λάθος να λέει κάποιος: σκέφτομαι. Θα έπρεπε να λέει: ο εαυτός μου με σκέφτεται. Το εγώ είναι ένας άλλος». Έτσι και ο Δημήτρης Σωτάκης στην ουσία δημιουργεί την ύπαρξη του Μάριου ως έναν άλλο εαυτό του ήρωά του, που σκέφτεται και ενεργεί αντ' αυτού, ενώ στην πραγματικότητα το πραγματικό εγώ βυθίζεται στην απόλυτη ανυπαρξία. Στην ουσία πρόκειται για το alter ego του ήρωα-αφηγητή. Ενός αποδομημένου εαυτού ο οποίος κείται σαν παζλ χιλίων κομματιών που πρέπει να ενωθούν. Θα ενωθούν όμως; Η σύνδεση είναι επίπονη και μακρόχρονη καθώς η ψυχολογική ρευστότητα του ήρωα

τον οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια σε αδιέξοδα. Η σύγχυση της πραγματικότητας με την ψευδαίσθηση αποσυντονίζουν τον ήρωά μας.

Με αργές και μεθοδικές κινήσεις προσπαθεί να επανασυνδεθεί με την πραγματικότητα: «Βυθισμένος σε έναν εσωτερικό μονόλογο, προσπαθούσα να καθουσιάσω τον εαυτό μου ότι όλο αυτό ήταν ένα αστείο και αργά ή γρήγορα θα βρισκόμουν έξω από αυτό τον διαγραφόμενο εφιάλτη.[...] Ξυπώντας ξεκινούσα πάλι την αγωνιώδη μάχη μου για την ανεύρεση της εξόδου».

Όμως ο εφιάλτης δεν θα λάβει τέλος, ο ήρωας βυθισμένος σε ένα αυτοκαταστροφικό τέλμα θα εκχωρήσει την ευτυχία του χωρίς ενδοιασμούς και θα

βιώσει την απόλυτη αυτοταπείνωση από επιλογή. Όταν συνειδητοποιήσει τα αποτελέσματα των ενεργειών του θα είναι ήδη αργά. Δυστυχώς για εκείνον ο δρόμος που διάλεξε δεν έχει επιστροφή και ο κύκλος της ζωής του θα κλείσει άδοξα.

Ο Δημήτρης Σωτάκης στο μυθιστόρημα του «Ο Μεγάλος Υπηρετής» καταπιάνεται με επιτυχία με τα υπαρξιακά ζητήματα του ανθρώπινου υποκειμένου και τη διάσπαση της προσωπικότητάς του. Με τον απλό μεν αλλά χειμαρρώδη λόγο του σκιαγραφεί το πορτραίτο ενός ανθρώπου όπου το συνειδητό του παλεύει ενάντια στις δυνάμεις του ασυνειδήτου και η λογική του συγκρούεται συνεχώς με τον παραλογισμό του. ●

ΓΡΑΦΕΙ Η ΜΑΡΙΑ ΒΕΡΒΕΡΗ-ΚΡΑΟΥΖΕ
ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΣ ΑΤΕ, ΛΟΓΟΓΡΑΦΟΣ

Όσα δεν έσβησε ο Χρόνος

Σε ένα καλοτυλιγμένο κουβάρι είναι όλες οι θύμψές μου και η κάθε μία έχει την δική της αρχή. Παίρνω στα δύο μου δάχτυλά την άκρη κλωστής και την ξετυλίγω.....

10

Ιουλίου 1951. Η οικογένειά μου έχει «σπκώσει»¹ όπως κάθε καλοκαίρι στο περιβό-

λι μας που είναι κοντά στον «Άν Πατελέμονα δόξα νάχ(ει)». Ο φράχτης και η «αμπατή του είναι απανώδρομα»² που αρχίζει από την τοποθεσία Σταυρί και συνεχίζει προς τα χωριά Κ'φόπετρο, Ξηροπόταμο, Μακρυλιές, Λάκωμα, Δάφνες, Κουρμπέτη και τελειώνει στην περιοχή της Κοιτάδας με τα λιοστάσια.

Στο περιβόλι μας υπάρχουν πολλά δένδρα. Καρυδιές, γλυκόξινη μπλιά, δαμασινιές, πραγουσιτιές,³ «ασκαμινιές»,⁴ μια σ' (υ)κιά, ένα κυπαρίσι, «καβάκια»⁵ και μια κυδωνιά. Όλα τα δένδρα έχουν ίσιο κορμό λες και ο στόχος τους είναι να ακουμπήσουν οι κορυφές τους τον ουρανό. Μόνο η κυδωνιά διαφέρει. Αυτή έχει την ρίζα της στην «μπεζούλα» που είναι απέναντι από το πετρόχτιστο, κεραμιδένιο διώροφο σπίτι μας και ο κορμός της μετά από 2 μέτρα ύψος γέρνει προς την αυλή. Τα κλαδιά της απλώνονται σαν της «κρεβατινας»,⁶ γι αυτό κάτω από αυτά είχε πάντα σκιά.

Η μητέρα μου άπλωνε μια τετράφυλλη κουρελού κάτω από την κυδωνιά και ήταν ο χώρος που τρώγαμε, παίζαμε, δεχόμασταν φίλους μικρούς, μεγάλους και ενώ γίνονταν όλα αυτά χάρη του ίσκιου της κυδωνιάς η ίδια η κυδωνιά δεν γνώριζε τί σπουδαίο δώρο μας πρόσφερε! Ο σκοπός της ήταν ένας. Το Φθινόπωρο να μας δώσει τα χρυσαφιά της κυδωνιάς, που θα έκανε η μητέρα μου, στο φούρνο κυδωνόπαστο, γλυκό κουταλιού ρεντέ⁷ και μεπελέ. Σε κάποια κυδωνιά άφηνε τα κοτσάνια τους. Το χειμώνα έδενε τα κοτσάνια με σπάγκο

1. Μετακομίσει.
2. Η είσοδος είναι από την πλευρά του δρόμου.
3. Είδος κορομηλιάς.
4. Μουριές.
5. Λεύκες.
6. Κληματαριάς.
7. Περασμένο από τον τρίφτη (ρεντέ).
8. Σκεπή.
9. Ο Σεπτέμβριος είναι ο μήνας που προμαζεύονται οι οικογένειες από τα περιβόλια στα χειμωνιάτικα σπίτια τους.
10. Είδος κεντήματος.
11. Φούστα.

και τα κρέμαζε στον «σκεπό»⁸ του σπιτιού της Χώρας, που την «προμάζωξη»⁹ «σπκώναμε» σ' αυτό. Στον παχύ ίσκιο της κυδωνιάς.. θυμάμαι την μητέρα μου να ράβει, να πλέκει και να κεντά «απλικέ»¹⁰ εργόχειρα!

Τότε, στις 10 Ιουλίου του 1951 ήμουν εννέα χρονών.. Η μητέρα μου είχε ένα «μπούι»¹¹ με θαλασσί-γαλάζιο φόντο και μεγάλα κόκκινα λουλουδία. Στη μνήμη μου έμειναν μόνο τα χρώματα και τα μεγάλα σχήματα. Η φωτογραφία που έχω δεν βοηθάει, γιατί δεν υπήρχε τό-

τε η έγχρωμη. Ξήλωσε λοιπόν η μητέρα μου το «μπούι» της και μου έραψε ένα ολόσωμο ρούχο, για να το φορέσω τ' Αγιού Λιά, δόξα νάχ(ει). Θα πηγαίναμε οικογενειακώς στον Κουρμπέτη ανήμερα της γιορτής του Άν Λιά να προσκυνήσουμε και να διασκεδάσουμε με φίλους και γνωστούς στο μεγάλο πανηγύρι. Κάτω από την κυδωνιά του περιβολιού μας, ράφτηκε ...μία «ζιπ κυλότ»! Τώρα..μετά από χρόνια σκέφτομαι..πόσο προχωρημένες αντιλήψεις είχε η μητέρα μου!

Έρθε η 20η Ιουλίου! Στον Κουρμπέτι δεν πήγαμε, γιατί έβρεχε πολύ.

Την άλλη μέρα όμως φορέσαμε τα ρούχα που είχαμε για το πανηγύρι και με μουλάρια πήγαμε στην Καμαριώτισσα. Εγώ φορούσα σαντάλια με αμίαντο, ένα πελώριο σκιαθάκι και την θαλασσιά με τα κόκκινα λουλούδια «ζιπ κυλότ».

Σε μια βάρκα, στο μόλο της Καμαριώτισσας με φωτογράφησε ο Γεώργιος Συκάς, ο φωτογράφος. Έτσι η μνήμη κρατά ζωντανές εικόνες μιας ζωής.

Ζωής όμορφης και ανέμελης, που την πλούτιζαν και τα πανηγύρια με ήχους νησιώτικης μουσικής, τραγουδιών, με εικόνες χορευτών και μυρουδιές φαγητών. Αξέχαστα τα πανηγύρια! Σ' αυτά διακρίνεις το υψηλό θρησκευτικό συναίσθημα των προσκυνητών και την εύθυμη διάθεση για ομαδική διασκέδαση. Μέσα στο κατακαλόκαιρο δύο είναι τα μεγάλα πανηγύρια. Σ' αυτά πηγαιίνει κόσμος απ' όλο το νησί, αλλά μόνο ανήμερα της γιορτής. Αυτή τη μέρα οι κοπέλες φοράνε πρωτοφόρετα φουστάνια. Μεταξύ τους γίνεται ένας μυστικός διαγωνισμός. Συναγωνισμός.

**ΠΑΝΩ ΣΤΙΣ
ΦΩΤΙΕΣ
ΤΟΠΟΘΕΤΟΥΝ
ΜΕΓΑΛΑ ΧΑΛΚΙΝΑ
ΚΑΖΑΝΙΑ ΜΕ
ΑΛΑΤΙΣΜΕΝΟ
ΚΡΕΑΣ
ΠΡΟΒΑΤΙΝΑΣ.
ΣΤΟ ΖΟΥΜΙ
ΡΙΧΝΟΥΝ
ΡΥΖΙ. ΑΥΤΟ ΤΟ
ΟΝΟΜΑΖΟΥΝ
«ΠΑΝΗΓΥΡΙΣΙΟ»**

Ποιάς, το μαντιλάκι που θα κρατήσει, για να σύρει πρώτη το χορό, θα έχει την πιο όμορφη δαντέλα. Από πριν και κρυφά τα φτιάχνουν. Θέλουν να εντυπωσιάσουν.

Το ένα από τα δυο πανηγύρια, είναι αυτό που γίνεται στις πλαγιές του βουνού Σάος ή Φεγγάρι. Γιατί είναι σκαρφαλωμένο το εκκλησάκι τ' Αγίου Λιά. Όποιος δεν βρέθηκε την ώρα του πλιοβασιλέματος στην αυλή του, δεν γνωρίζει την ομορφιά αυτής της ώρας! Τα πορφυρά χρώματα του ορίζοντα, τα ασημιά της θάλασσας, την φιγούρα της Ίμβρου να την τυλίγουν φλογάτα μαγνάδια του ήλιου κι από μακριά να ακούγονται τα σιγοτράγουδα της ακρογιαλιάς, των τζιτζικιών και των φυλλωμάτων των δένδρων. Όσο χαμπλώνει ο δίσκος του ήλιου τόσο δυναμώνουν οι μουσικές των οργανοπαιχτών στα ταβερνάκια του χωριού.

*Ο ήλιος βασιλεύει
κι η μέρα εώνεται
κι ο νους μου ετο κεφάλι
δεν ευμμαζώνεται
Έλα εσύ που μ' έκανες
αγάπη να γνωρίσω
και ζωντανός την κόλαση
να την κληρονομήσω*

Τα σουβλιστά αρνιά, το κρασί, τα τυριά είναι μπόλικά και είναι όλα από τους κατοίκους αυτού του χωριού, του Κουρμπέτη. Οι γυναίκες του είναι λιγερόκορμες, πλιοψημένες και φορούν χρωματιστά φορέματα. Όταν μπαίνουν στο χορό οι κοπέλες και οι μεγάλες γυναίκες, τα πολύχρωμα φορέματά τους δίνουν εικόνα ανοιξιάτικου αγρού! Πώς λοιπόν απόψε στο πανηγύρι να μην ρίξει τα βέλη του ο Έρωτας! Πώς; Τα αποψινά ερωτικά μυστικά των ανύπαντρων τα παίρνει το αγέρι και τα κρύβει στις δασώδεις πλαγιές του Σάος. Όσα απόψε δεν ειπώθηκαν θα τα εξομολογηθούν στις 26 Ιουλίου στο πανηγύρι της Αγίας Παρασκευής δίπλα στο κύμα και μάρτυρες θα είναι οι κίτρινες παπαρούνες της ακρογιαλιάς και τα μοβ κρινάκια που φυτρώνουν στους φράχτες των παραθαλάσσιων περιβολιών. Η εκκλησία βρίσκεται στο παραθαλάσσιο χωριό της Παλαιάπολης. Σε τούτο το πανηγύρι οι νέοι έχουν περισσότερες ευκαιρίες να συναντηθούν με τις κοπέλες. Μετά την Θεία Λειτουργία κάνουν το πρώτο θαλασσινό μπάνιο της

χρονιάς. Για φαγητό και διασκέδαση πηγαίνουν στο κτήμα της «Ξούδας»¹² κάθονται όλες οι παρέες κάτω από τα αιωνόβια πλατάνια που το ένα είναι κοττά στο άλλο.

Οπότε και οι συντροφίες είναι δίπλα - δίπλα. Τρώνε, πίνουν, χωρατεύουν, τραγουδούν, χορεύουν και ο Έρωτας εκτοξεύει βέλη. Κάτω από μια μεγάλη πέτρα αναβλύζει δροσερό νερό. Την πηγή και το ρυακάκι που σχηματίζεται απ' το νερό της, τα γεμίζουν με καρπούζια, πεπόνια και γκαζόζες. Λίγο πιο πέρα έχουν στήσει «χαρκόλακιες».¹³ Πάνω στις φωτιές τοποθετούν μεγάλα χάλκινα καζάνια με αλατισμένο κρέας προβατίνας. Στο ζουμί ρίχνουν ρύζι. Τίποτα άλλο. Έτσι φτιάχνουν το «γοργόβραστο» φαΐ. Αυτό το ονομάζουν «πανηγυρίσιο».

Πώς να περιγράψω την νοστιμιά του! Ένα χρόνο ολόκληρο περιμένουμε να φάμε γοργόβραστο. Ο καθένας φροντίζει να πάρει και μαζί του «πανηγυρίσιο», γιατί οι γνωστοί και οι γείτονές περιμένουν μια και οι ίδιοι δεν μπορούσαν να πάνε στο «παναγύρ'».

Όταν πέσει ο ήλιος, οι νέοι και οι νέες κατεβαίνουν στην παραλία κι αρχίζουν τα «κοντοβόλτια».¹⁴ Το ξεδιάντροπο θαλασσινό αεράκι ανασπκώνει τα καλοκαιρινά χρωματιστά φουστανάκια των κοριτσιών και ξετρελαίνει τους νέους. Φεύγει η ντροπή και λύνεται η γλώσσα των αγοριών.

Ο καθένας μιλά με το κορίτσι που διάλεξε η καρδιά του. Κάτω από τους Γενοβέζικους Πύργους, δίπλα στο λιμανάκι που αγκυροβόλησε το πλοiάριο του Αποστόλου Παύλου το 56 μ.Χ μιλούν τα χείλη, οι ματιές και οι καρδιές των νέων. Μετά από λίγο καιρό ήμαστε όλοι καλεσμένοι στους γάμους τους! ●

12. Χρυσούλας.

13. Εστίες φωτιάς.

14. Σύντομες βόλτες.

ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ ΑΠΕΡΧΟΜΕΝΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Αγαπητά μέλη του ΠΟΚΕΑΤΕΠ,

Άλλη μια θητεία ολοκληρώθηκε. Άλλη μια εκλογική διαδικασία βρίσκεται μπροστά μας. Τα ερωτήματα που μπαίνουν πάντα σε τέτοιες περιπτώσεις είναι: Τι κάναμε; Τι θα μπορούσαμε να είχαμε κάνει; Ανταποκριθήκαμε στις προσδοκίες των μελών; Θα συνεχίσουμε με τον ίδιο τρόπο; Θα αλλάξουμε και τι; Θα ανανεωθούμε;

Η απάντηση στο «Τι κάναμε» είναι: Πολλά!

Το σημαντικότερο επίτευγμα ήταν ότι **καταφέραμε να κρατήσουμε τον αριθμό των μελών σταθερό** (με μια μικρή αύξηση του 3%) σε μια ιδιαίτερα δύσκολη περίοδο. Πραγματοποιήσαμε **36 μικρές και μεγάλες εκδρομές** με πολύ μεγάλη επιτυχία. Οργανώσαμε **121 πολιτιστικές εκδηλώσεις** (θεατρικές παραστάσεις, μουσικές εκδηλώσεις, ξεναγήσεις, επισκέψεις σε χώρους πολιτισμού και τέχνης, γιορτές κλπ.). Λειτουργήσαμε σε ετήσια βάση **17-22 κύκλους μαθημάτων και σεμιναρίων** με μια μεγάλη ποικιλία αντικειμένων και θεμάτων. Και όλα αυτά θα ήταν περισσότερα αν το τελευταίο εξάμηνο της θητείας μας δεν συνέπιπτε με την πανδημία του κορονοϊού και την συνακόλουθη καραντίνα.

Το πιο σημαντικό επίτευγμα, όμως, ήταν ο **συνεχώς αυξανόμενος αριθμός συναδέλφων που από χρόνια σε**

ΠΟ.Κ.Ε.Α.Τ.Ε.Π.

χρονιά παρακολουθούσε ή συμμετείχε στις εκδηλώσεις και δράσεις μας. Φέτος, παρά την μικρότερη περίοδο, λόγω της καραντίνας, ο αριθμός αυτός ξεπέρασε τις 3.000 άτομα!

Από την άλλη μεριά, η αλήθεια είναι ότι δεν καταφέραμε, παρά τις προσπάθειές μας, να αυξήσουμε το βαθμό διείσδυσης του ΠΟΚΕΑΤΕΠ στους νεότερους εν ενεργεία συναδέλφους ώστε να μπει «νέο αίμα» στους κόλπους μας.

Το απερχόμενο Διοικητικό Συμβούλιο, αρκετά από τα μέλη του οποίου έχουν μια πολύχρονη παρουσία στη ζωή του ΠΟΚΕΑΤΕΠ αλλά και μακρόχρονη θητεία στα όργανα διοίκησής του, σεμνύνεται για την προσφορά και τη δράση του. Πιστεύει δε ότι όλα αυτά τα χρόνια, που τα περισσότερα ήταν χρόνια έντονης οικονομικής κρίσης και μεγάλων ανατροπών στα δεδομένα της ύπαρξης του Συλλόγου μας, κατάφερε όχι μόνο να αντισταθεί στις αντίξοες έως διαλυτικές συνθήκες που δημιουργήθηκαν από εξελίξεις πέρα από τον έλεγχό μας αλλά και να αναπτύξει την πολιτιστική προσφορά του αλλά και επιρροή του με πολύπλευρες δραστηριότητες, αδιάκοπη προσπάθεια, νέες ιδέες, εκσυγχρονισμούς, υψηλά στάνταρντ υπηρεσιών και υψηλά κριτήρια επιλογών. Είμαστε χαρούμενοι που τα βγάλαμε πέρα τιμώντας τις καταστατικές μας αρχές και διαχειριζόμενοι τα πράγμα-

τα του Συλλόγου, δηλαδή τις εισφορές των συναδέλφων μελών, με ακεραιότητα και διαφάνεια. Είμαστε περήφανοι που πρώτοι εμείς, σε πανελλαδικό επίπεδο συλλόγων, προχωρήσαμε στην **καθιέρωση της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας** η οποία, μαζί με την **ηλεκτρονική έκδοση της Πολιτιστικής Αναζήτησης**, ήταν ένα μεγάλο βήμα για την εξοικονόμηση πόρων και όχι μόνον.

Όμως, ο χρόνος κυλάει αναπότρεπτα και οι άνθρωποι μεγαλώνουν, η ζωή αλλάζει, οι ανάγκες διαφοροποιούνται, οι συνθήκες μεταβάλλονται. Όσο κι αν δεν μας αρέσει, όσο κι αν αντιστεκόμαστε, η αλλαγή είναι η προϋπόθεση της ίδιας της συνέχισης της ζωής. Το ΠΟΚΕΑΤΕΠ πρέπει να αποκτήσει νέα διοίκηση, νέους επί κεφαλής και, όσο είναι δυνατόν, νέα μέλη. Απαιτούνται νέες προσεγγίσεις, νέες ιδέες, νέες δραστηριότητες. Αυτό πρέπει να είναι το αποτέλεσμα των προσεχών εκλογών αλλά και ο οδηγός δράσης του νέου Διοικητικού Συμβουλίου.

Πρόκειται ίσως για τη μεγαλύτερη μέχρι σήμερα πρόκληση στη μακρά ζωή του Πολιτιστικού μας Κέντρου. Και πρέπει να απαντήσουμε θετικά και ριζοσπαστικά αν θέλουμε να εξασφαλίσουμε τη συνέχιση της παρουσίας του και της προσφοράς του. Αν θέλουμε να συνεχίσουμε να καμαρώνουμε το δημιούργημά μας και να είμαστε υπερήφανοι για το έργο που επιτελεί.

Από όλους εμάς εξαρτάται.

ΤΟ ΑΠΕΡΧΟΜΕΝΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

- Πρόεδρος:** Μάρα Χαντζάκου
Γεν. Γραμματέας: Γιάννης Καζάκος
Ταμίας: Αναστασία Αγγελοπούλου
Α΄ Αντιπρόεδρος: Δήμητρα Λάλλα
Β΄ Αντιπρόεδρος: Ελένη Μόκου
Αναπλ. Γεν. Γραμματέας: Πάρης Παρασκευόπουλος
Γραμματέας Εφ. Μορφωτικών Θεμάτων:
Ελένη Στασινοπούλου
Γραμματέας Εφ. Πολιτιστικών Θεμάτων και Εκδηλώσεων:
Κατερίνα Σοφικίτου
Γραμματέας Εφορείας Εκδρομών:
Τζένη Λιαρομάτη
Γραμματέας Εφ. Εκδόσεων, Τύπου & Δημοσιότητας:
Γραμματέας Εφ. Αθλητικών Θεμάτων: Χρήστος Βολακάκης
Γραμματέας Επιμελητείας & Περιουσίας:
Μηνάς Σακάρος
Γραμματέας Οργανωτικού & Διεθνών Σχέσεων:
Θωμάς Μπιλόρογλου
Γραμματέας Εφ. Πολιτιστικών Δρ/των Θεσσαλονίκης:
Μαρία Μυλωνά
Μέλη: Ηρώ Φίλη, Βασιλική Μελέτη

Εφορευτική επιτροπή αρχαιρεσιών ΠΟΚΕΑΤΕΠ

Εκλογική ανακοίνωση προς τα μέλη του ΠΟΚΕΑΤΕΠ

Αρχαιρεσίες για την ανάδειξη μελών του Διοικητικού Συμβουλίου,
Εφορειών και Ελεγκτικής Επιτροπής

Κυριακή 20, Δευτέρα 21 & Τρίτη 22 Σεπτεμβρίου 2020

Σας γνωρίζουμε ότι η Τακτική Γενική Συνέλευση των μελών του ΠΟΚΕΑΤΕΠ, που συνήλθε την Τρίτη 1η Σεπτεμβρίου 2020, ύστερα από σχετική πρόσκληση του Διοικητικού Συμβουλίου, αποφάσισε τα εξής:

1. Όρισε ημερομηνίες διενέργειας ηλεκτρονικών αρχαιρεσιών για την ανάδειξη των τακτικών μελών του Δ.Σ., των Εφορειών και της Ελεγκτικής Επιτροπής, τις ημέρες Κυριακή 20, Δευτέρα 21 & Τρίτη 22 Σεπτεμβρίου 2020.
2. Ανακήρυξε ομόφωνα, σύμφωνα με το άρθρο 23 του Καταστατικού, ως υποψήφιους για τα διάφορα αξιώματα τους παρακάτω συναδέλφους:

Α. ΥΠΟΨΗΦΙΟΙ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ (έως 15 επιλογές)

- ▶ ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ ΑΛΕΚΟΣ
- ▶ ΓΑΛΗΝΟΣ ΧΑΡΙΛΑΟΣ
- ▶ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ
- ▶ ΚΑΖΑΚΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
- ▶ ΚΑΡΥΩΤΗ ΣΟΦΙΑ
- ▶ ΚΟΥΚΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
- ▶ ΛΑΛΛΑ ΔΗΜΗΤΡΑ
- ▶ ΛΙΑΡΟΜΑΤΗ ΤΖΕΝΗ
- ▶ ΜΟΚΟΥ ΕΛΕΝΗ
- ▶ ΜΟΥΣΙΩΝΗ ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΑ
- ▶ ΜΠΛΙΑΜΤΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ
- ▶ ΜΥΛΩΝΑ ΜΑΡΙΑ

- ▶ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ ΠΑΡΗΣ
- ▶ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΑΝΤΗ ΠΕΡΣΕΦΟΝΗ
- ▶ ΣΟΦΙΚΙΤΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ
- ▶ ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΥ ΕΛΕΝΗ
- ▶ ΤΡΙΑΔΑ ΙΕΡΕΜΙΑ
- ▶ ΤΣΑΝΗ ΣΟΦΙΑ
- ▶ ΤΣΟΥΜΑΝΗ ΕΥΓΕΝΙΑ
- ▶ ΦΙΛΗ ΗΡΩ

Β. ΥΠΟΨΗΦΙΟΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΦΟΡΕΙΕΣ

- α) Εφορεία πολιτιστικών θεμάτων και εκδηλώσεων (έως 4 επιλογές)
- ▶ ΚΑΚΑΡΟΥΝΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

β) Εφορεία μορφωτικών θεμάτων (έως 4 επιλογές)

Δεν υποβλήθηκαν υποψηφιότητες.

γ) Εφορεία εκδόσεων, τύπου και δημοσίωσης (έως 4 επιλογές)

Δεν υποβλήθηκαν υποψηφιότητες.

δ) Εφορεία εκδρομών (έως 4 επιλογές)

- ▶ ΒΟΛΑΚΑΚΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ
- ▶ ΔΙΑΜΑΝΤΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ
- ▶ ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΥ ΑΝΤΙΓΟΝΗ
- ▶ ΚΑΡΑΟΥΖΑ ΦΩΤΕΙΝΗ
- ▶ ΤΣΟΥΤΣΟΥΡΑ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ

ε) Εφορεία αθλητικών τμημάτων (έως 4 επιλογές)

- ▶ ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΙΑΝΝΗΣ
- ▶ ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

στ) Εφορεία πολιτιστικών δραστηριοτήτων Θεσσαλονίκης (έως 4 επιλογές)

- ▶ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ
- ▶ ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ
- ▶ ΨΩΜΙΑΔΗΣ ΗΡΑΚΛΗΣ

Γ. ΥΠΟΨΗΦΙΟΙ ΓΙΑ 3 ΜΕΛΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ (έως 3 επιλογές)

- ▶ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ ΓΙΩΡΓΟΣ
- ▶ ΚΟΛΟΒΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ
- ▶ ΜΑΛΑΜΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ

3. Επέλεξε, σύμφωνα με το άρθρο 21 του Καταστατικού, ως τακτικά μέλη της Εφορευτικής Επιτροπής τους:

- ▶ Ζαρανίκα Αλέξανδρο
- ▶ Μαντζούκη Δήμητρα
- ▶ Βαρελτζή Άννα
- ▶ Μούλου Γεωργία
- ▶ Αγγελοπούλου Αναστασία

Στη συνέχεια, η Εφορευτική Επιτροπή σε συνεδρίαση της, συγκροτήθηκε σε σώμα, όπως παρακάτω:

Πρόεδρος: Ζαρανίκα Αλέξανδρος

Αντιπρόεδρος: Μαντζούκη Δήμητρα

Γραμματέας: Αγγελοπούλου Αναστασία

Μέλη: Μούλου Γεωργία
Βαρελτζή Άννα.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑΣ:

Όπως γνωρίζετε το ΠΟΚΕΑΤΕΠ από τις προηγούμενες εκλογές του 2017 εφαρμόζει την πρακτική της **ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑΣ**, ένα σημαντικό διοικητικό νεωτερισμό που έχει προβλεφθεί από το Καταστατικό μας, σε πλήρη εναρμόνιση με την τεχνολογική πρόοδο, τον εκσυγχρονισμό και την μείωση εξόδων, χρόνου και ταλαιπωρίας των μελών μας. Επειδή τα ηλεκτρονικά μηνύματα για την

ψηφοφορία αποστέλλονται από ομαδικό πάροχο, **επιστούμε την προσοχή στα μέλη μας, ώστε να ελέγχουν όλες τις κατηγορίες (και τα SPAM ή ΑΝΕΠΙΘΥΜΗΤΑ) αναζητώντας τα σχετικά μηνύματα, για να διασφαλίσουν τη δυνατότητα ψήφου τους.**

Επίσης, σε όσους συναδέλφους έχουν δηλώσει και 2ο mail ενημέρωσής τους, ο σύνδεσμος για να ψηφίσουν θα τους σταλεί μόνο στο ένα (συνήθως επιλέγεται το προσωπικό, και όχι το υπηρεσιακό τους).

Το κάθε μέλος θα ειδοποιηθεί ξανά λίγες ημέρες νωρίτερα από το χρόνο διεξαγωγής των εκλογών, με μήνυμα με λεπτομερέστερες οδηγίες.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑΣ:

Κατά την έναρξη της ψηφοφορίας θα αποσταλεί στο μέλος ένας και μοναδικός σύνδεσμος (link), τον οποίο θα χρησιμοποιήσει για να συνδεθεί στο σύστημα και να ψηφίσει. Αφού ψηφίσει, ο σύνδεσμος αυτός θα ακυρώνεται, ώστε να μην μπορεί να τον χρησιμοποιήσει ξανά.

Κάθε ψηφοφόρος μπορεί να ψηφίσει:

- ▶ Μέχρι **15 (δέκα πέντε)** υποψήφιους για το Διοικητικό Συμβούλιο.
- ▶ Μέχρι **4 (τέσσερις)** υποψήφιους για κάθε Εφορεία.
- ▶ Μέχρι **3 (τρεις)** υποψήφιους για την Ελεγκτική Επιτροπή.

Για τη λήξη της διάρκειας ψηφοφορίας (η δυνατότητα θα διαρκέσει 3 εικοσιτετράωρα) ο ψηφοφόρος θα ειδοποιηθεί και πάλι με e-mail, και η εφαρμογή ψηφοφορίας θα απενεργοποιηθεί.

ΕΞΥΠΑΚΟΥΕΤΑΙ ΟΤΙ LINK ΓΙΑ ΝΑ ΨΗΦΙΣΟΥΝ ΘΑ ΛΑΒΟΥΝ ΜΟΝΟ ΤΑ ΜΕΛΗ ΠΟΚΕΑΤΕΠ δηλ. όσοι πληρώνουν την συνδρομή τους (είτε με μηνιαία παρακράτηση από τον μισθό ή σύνταξή τους, είτε με κατάθεση εκ μέρους τους στο λογ. ΠΟΚΕΑΤΕΠ της ετήσιας συνδρομής, στην αρχή κάθε έτους),

ΚΑΙ ΟΧΙ ΟΛΟΙ ΟΣΟΙ ΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΑ MAIL (π.χ. Φίλοι ΠΟΚΕΑΤΕΠ, επίτιμα μέλη κ.ά.)

Η Εφορευτική Επιτροπή θεωρεί υποχρεωσή της να τονίσει την αναγκαιότητα της άσκησης του εκλογικού δικαιώματος από κάθε μέλος του ΠΟΚΕΑΤΕΠ και να συστήσει την καθολική συμμετοχή των συναδέλφων στις αρχαιρεσίες. ●

Η ΕΦΟΡΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΑΛ. ΖΑΡΑΝΙΚΑΣ

Νομ.Υπ/σίες

Τηλ: 210 373 9137

κιν: 6973 37 0384

Η ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Δ. ΜΑΝΤΖΟΥΚΗ

Νομ.Υπ/σίες

Τηλ: 210 333 5094

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΑΝ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

Τηλ: 216 300 4488

ΤΑ ΜΕΛΗ

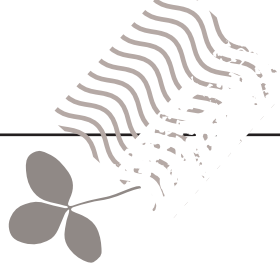
Γ. ΜΟΥΛΟΥ

ΑΝ. ΒΑΡΕΛΤΖΗ

**Βρείτε μας
στο facebook:**
ΠΟΚΕΑΤΕΠ Πολιτιστικό
Κέντρο Εργαζομένων
ΑΤΕ-Πειραιώς

**Επισκεφθείτε την ιστοσελίδα μας
www.pokeatep.gr**

Αποχαιρετιστήρια ομιλία της στη Γ.Σ. ΠΟΚΕΑΤΕΠ 2020

Η Γενική αυτή Συνέλευση είναι ιδιότυπη, λόγω των μέτρων που λαμβάνουμε για τη μη διασπορά του κορονοϊού. Αφού αφήσαμε πίσω μας τις μικρές θαλασσινές ανάσες, επιστρέφουμε στην πραγματικότητα μιας δυστοπικής καθημερινότητας και ενός αμφίβολου αύριο.

Και είναι βέβαιο, ακόμα κι όταν όλα αυτά θα είναι παρελθόν, ότι αυτή η κατάσταση θα αφήσει το τραυματικό αποτύπωμά της τόσο στην υγεία, όσο και στους κοινωνικούς, οικονομικούς και εργασιακούς θεσμούς, μα πάνω απ' όλα στον ψυχισμό μας.

Άλλωστε, και αυτή η εικόνα μιας ελάχιστα γεμάτης αίθουσας, χωρίς την παρουσία ούτε καν όλων των υποψηφίων, αντικατοπτρίζει ήδη για εμάς μια κατάσταση πνευματικής ξηρασίας, που δεν ταιριάζει στο χαρακτήρα του ΠΟΚΕΑΤΕΠ και τις δράσεις του.

Ακόμα όμως κι έτσι, η επικοινωνία και ο πολιτισμός βρίσκουν τρόπους να παίζουν σημαντικό ρόλο, να επηρεάζουν και να μας πηγαίνουν μπροστά. Γι' αυτό επιθυμούμε αυτός ο μικρός διάυλος που είναι ο Σύλλογός μας να συνεχίσει την πορεία του και ανανεωμένος να προσφέρει έργο και εκτόνωση σε

**ΤΟ ΠΟΚΕΑΤΕΠ
ΤΟ ΜΟΝΟ ΠΟΥ
ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ
ΕΙΝΑΙ ΚΑΛΟΠΡΟ-
ΑΙΡΕΤΟΥΣ
ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ
ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ,
ΑΠΟΦΑΣΙΣΜΕ-
ΝΟΥΣ ΝΑ
ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΟΥΝ
ΚΑΙ ΝΑ ΦΕΡΝΟΥΝ
ΕΙΣ ΠΕΡΑΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ
ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ**

όλους όσους τον τιμούν με τη συμμετοχή τους στις δραστηριότητές του.

Εύχομαι και ελπίζω από καρδιάς τα μέλη μας να ψηφίσουν τα επόμενα διοικητικά όργανα με στόχευση στα σωστά κριτήρια και με κύριο γνώμονα την αγάπη των υποψηφίων για το καλό και την μακροπρόθεση του συλλόγου. Το ΠΟΚΕΑΤΕΠ το μόνο που χρειάζεται είναι καλοπροαίρετους ανθρώπους της πράξης, αποφασισμένους να αναλαμβάνουν και να φέρνουν εις πέρας πολιτιστικές διοργανώσεις. Μόνο έτσι επιτελεί κάποιος εκλεγμένος το έργο του και μόνο έτσι δικαιώνει την παρουσία του.

Για εμένα προσωπικά, αυτή η περίοδος είναι ακόμα πιο ιδιότυπη γιατί αποχωρώ από τα όργανα διοίκησης του ΠΟΚΕΑΤΕΠ. Την απόφασή μου να μην ξαναβάλω υποψηφιότητα την είχα πάρει από την αρχή της τριετίας. Αποτέλούσε ανέκαθεν αρχή μου η πεποίθησή ότι δεν πρέπει να εξαντλείς τον χρόνο προσφοράς σου σε μια θέση, ειδικά όταν αυτή βρίσκεται στην κορυφή ενός οργανισμού, και ότι πρέπει να αποχωρείς εγκαίρως, όταν δεν έχουν στερέψει αυτά που έχεις να δώσεις κι όταν εξακολουθούν αρκετοί, εν προκειμένω μέλη του Συλλόγου και συνεργάτες, να επιθυμούν την περαιτέρω παραμονή

Προέδρου Μάρας Χαντζάκου

σου. Για εμένα είχε τεράστια σημασία το ότι επί 4 τριετίες έβγαينا πρώτη στην προτίμηση των συναδέλφων, καθώς και το ότι οι εκάστοτε σύμβουλοι στο Δ.Σ. μου εμπιστεύονταν ομόφωνα τη θέση του Προέδρου. Και παρά το κενό που θα μου αφήσει η καθημερινή και για ώρες ενασχόλησή μου με το Σύλλογο, πιστεύω ότι πήρα τη σωστή απόφαση. Γιατί η Διοίκηση κάθε οργανισμού που σέβεται τον εαυτό της πρέπει να μην έχει κοντόφθαλμους στόχους, πρέπει να επιζητά την ανανέωση, να δίνει χώρο σε διαφορετικά πρόσωπα και διαφορετικές ιδέες. Αποχωρώ, ελπίζοντας ότι έγινε αντιληπτή, τουλάχιστον, η αυθεντικά καλή μου πρόθεση, αν όχι το αποτέλεσμα των κόπων μου. Παραμένω με την ελπίδα ότι το έργο μου θα αναγνωριστεί ως θετικό και ότι άφησα κι εγώ το μικρό προσωπικό μου στίγμα με τρόπο που να τιμά το Σύλλογο και τους ανθρώπους που με εμπιστεύτηκαν. Φεύγω ευγνώμων, γεμάτη, έχοντας αποκομίσει εμπειρίες, έχοντας γνωρίσει καλύτερα τις δυνατότητες αλλά και τα αδύνατα σημεία μου, ικανοποιημένη με όσα μοιράστηκα μαζί σας επί τόσα χρόνια, διατηρώντας τόσο με τους συναδέλφους όσο και με τους περισσότε-

ρους από τα όργανα του ΠΟΚΕΑΤΕΠ σχέσεις ζωής.

Δεν θέλω να μειώσω τη σπουδαιότητα κανενός συνεργάτη, αλλά δεν μπορώ να μην σταθώ για ένα λεπτό, στον πιο στενό μου: τον Γενικό Γραμματέα, Γιάννη Καζάκο. Που μαζί σχεδιάζαμε τα πάντα, που σαν ευθύβολος, παλαιότερος και σοφότερος με συμβούλευε, που ήξερε να κατευνάζει το συναίσθημα ή την παρορμητικότητα μου και να με ωθεί στις σωστές αποφάσεις. Θα μου λείψουν ιδιαίτερα οι κουβέντες μας και η τόσο αρμονική επικοινωνία μας. Αποχωρώ μόνο από τα όργανα διοίκησής του Πολιτιστικού μας Κέντρου, γιατί με όλους τους τρόπους θα συνεχίζω να το στηρίζω και να απολαμβάνω τη συμμετοχή μου στις δράσεις του. Θα συμμετέχω με πίστη στο όραμα όλων μας το ΠΟΚΕΑΤΕΠ να παραμείνει για πολλά χρόνια ο δεσμός ανάμεσα στους συναδέλφους, η αφορμή να ξαναβλεπούμαστε, η παρότρυνση να μην σταματούν οι αναζητήσεις και τα ενδιαφέροντά μας, η διακαής διάθεση για μάθηση, πολιτιστικές και καλλιτεχνικές δράσεις.

*Ευχαριστώ θερμά όλους,
δας αποχαίρετώ συγκινημένη.*